

Analyseinstitut for Forskning er et sektorforskningsinstitut under Forskningsministeriet.

Analyseinstitut for Forskning skal bl.a.:

- gennem egen forskning og udredning styrke grundlaget for det forskningsrådgivende system og for forskningspolitiske beslutninger,
- fremme en kvalificeret offentlig debat om forskningspolitiske spørgsmål,
- frit kunne påtage sig forsknings- og udredningsopgaver inden for instituttets formål

Gennem instituttets rapportserie håber vi at kunne være med til at belyse forskningens rolle i samfundet.

Folk og Forskning

Opfattelser og holdninger, 1997-2000

Rapport fra
Analyseinstitut for Forskning
2001/2

Folk og Forskning - Opfattelser og holdninger, 1997-2000

Rapport fra Analyseinstitut for Forskning 2001/2

Rapporten er udgivet af:
Analyseinstitut for Forskning
Finlandsgade 4
8200 Århus N
Tlf. 8942 2394
Fax 8942 2399
E-mail: afsk@afsk.au.dk

Publikationen kan rekvireres
hos Analyseinstitut for Forskning.
Pris kr. 75,00 inkl. moms.

Publikationen kan også hentes på
Analyseinstitut for Forsknings hjemmeside:
<http://www.afsk.au.dk>

Tryk:	CC PRINT 92 APS
Oplag:	750
ISBN:	87-90698-43-6
ISSN:	1398-1471

Grafisk opsætning: NewCom

Karen Siune
Niels Mejlgaard

Folk og Forskning

Opfattelser og holdninger, 1997-2000

Rapport fra
Analyseinstitut for Forskning
2001/2

Rapporter fra Analyseinstitut for Forskning

2000

- 2000/1 Forskningens rolle i det 21. århundrede
ISBN 87-90698-25-8
- 2000/2 Danske TV-nyheders dækning af forskning og udviklingsarbejde
ISBN 87-90698-26-6
- 2000/3 Dansk udbytte af forskningssamarbejde i EU
ISBN 87-90698-27-4
- 2000/4 Politikere og forskning
Politikeres opfattelse og anvendelse af forskning
ISBN 87-90698-30-4
- 2000/5 Patent- og FoU-aktivitet i Danmark
- en sammenligning med det øvrige Skandinavien
ISBN 87-90698-31-2
- 2000/6 Science and Society
ISBN 87-90698-32-0
- 2000/7 Danish research co-operation in EU
ISBN 87-90698-35-5
- 2000/8 Forskningsledelse under forandring
ISBN 87-90698-36-3
- 2000/9 Dansk forskningspolitik. Organisation, virkemidler og indsatsområder
ISBN 87-90698-37-1

2001

- 2001/1 Science under Pressure. Proceedings
ISBN: 87-90698-40-1

For tidligere udgivelser se: <http://www.afsk.au.dk>

Forord

Analyseinstitut for Forskning udsender hermed en rapport, der giver et overblik over danskernes holdninger til forskning i perioden 1997 til 2000.

Rapporten, der er baseret på to store repræsentative interviewundersøgelser, en foretaget i 1997 og en foretaget i 2000, hver med ca. 1400 respondenter, viser en udvikling, der på en række punkter tegner et billede af en befolkning, der i løbet af den forholdsvis korte årrække har udviklet en stigende interesse for forskning og som i stigende grad viser forskningen opmærksomhed.

Rapporten er beskrivende med hovedvægten lagt på en række tabeller, der følger op på rapporter fra den i 1997 foretagne undersøgelse, der blev offentliggjort i en række publikationer i løbet af 1998. Se www.afsk.au.dk for at finde de tidligere rapporter i serien Folk og Forskning.

I et opfølgende arbejde vil danskernes holdninger blive sat ind i en større teoretisk ramme. Ligeledes i en senere rapport vil der blive sat fokus på danskernes holdninger til bioteknologisk forskning samt IT-forskning; begge disse forskningsområder er på den forskningspolitiske dagsorden, og det er derfor relevant at vide, hvad danskerne har af opfattelser knyttet til netop de to forskningsområder.

Det er instituttets håb, at vi med denne rapport kan hjælpe med til at formindske afstanden mellem folk og forskere.

Karen Siune
Direktør
Marts 2001

Indhold

Forord	3
Indledning	7
Danskernes interesse for forskning	9
Danskernes associationer til forskning	17
Danskernes forventninger til forskning	22
Danskernes tillid til forskere	28
Danskerne om forskningspolitiske prioriteringer	33
Konklusion	49
Metodiske bemærkninger	51
Referencer	53

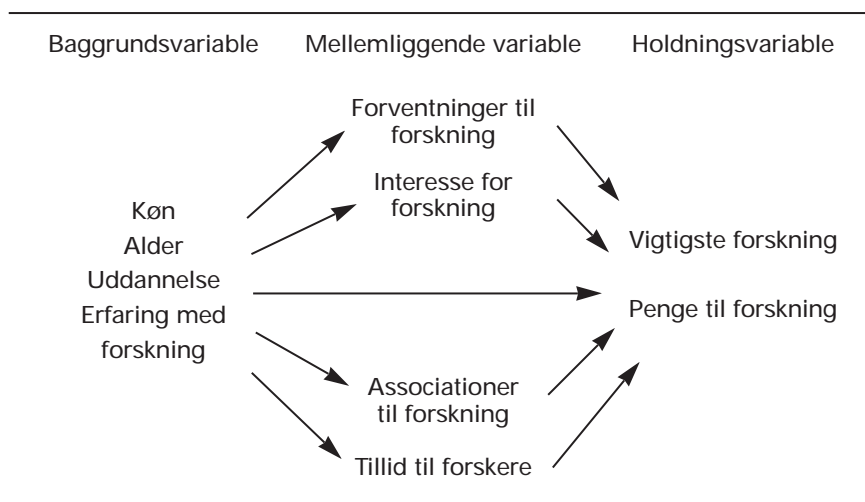
Indledning

I 1997 gennemførte Analyseinstitut for Forskning en omfattende undersøgelse under overskriften »Folk og forskning«. Undersøgelsen baserede sig på 1397 personlige interviews med et repræsentativt udsnit af den danske befolkning, og resultaterne blev fremlagt i tre separate rapporter, der omhandler danskerne opfattelse af forskning, deres kilder til viden om forskning og deres holdninger til forskningspolitik.

I slutningen af 2000 satte instituttet igen fokus på den danske befolknings opfattelse af og holdninger til forskning. Undersøgelsen i 2000 tager specielt sigte på at afdække danskernes opfattelse af IT-forskning og det bioteknologiske forskningsområde, der er centrale indsatsområder i den aktuelle forskningspolitik, men en række af spørgsmålene fra 1997 er blevet gentaget, med henblik på at tilvejebringe viden om, hvordan forholdet mellem »folk og forskning« har udviklet sig over den treårige periode.

Nærværende rapport tager afsæt i den række af spørgsmål, der er sammenfaldende i 1997- og 2000-undersøgelsen. Formålet er at skitsere udviklingen i den måde, hvorpå danskerne forholder sig til forskning, og at redegøre for sammenhængen mellem sociale baggrundsvARIABLE såsom køn, alder og uddannelse på den ene side og på den anden side danskernes opfattelse af og holdninger til forskning. Nedenstående figur 1 giver et overblik over de sammenhænge, der bliver analyseret i denne rapport.

Figur 1: Model over undersøgte sammenhænge

Modellens fire baggrundsvariable er sociale forhold, der forventes at have en indflydelse på danskernes opfattelse af og holdninger til forskning. I denne rapport drejer det sig om køn, alder, uddannelse og erfaring med forskning. Uddannelse måles som respondentens højeste skoleuddannelse, og der skelnes mellem 7. klasse, 8.-10. klasse og gymnasial uddannelse. Variablen 'erfaring med forskning' skelner mellem de danskere, der er eller har været ansat på en arbejdsplads, hvor der udføres forskning, og den resterende gruppe af danskere, der ikke har været i en virksomhed eller institution, hvor der udføres forskning. Man behøver således ikke personligt at være forsker for at tilhøre den gruppe, der har erfaring med forskning, men blot at have været på en arbejdsplads, hvor der udføres forskning.

De fire mellemliggende variable omhandler danskernes opfattelse af forskning og forskere. Det drejer sig om danskernes interesse for forskning, deres associationer til begreber som forskning og videnskab, deres forventninger til dansk forskning og deres tillid til forskere. Det bliver systematisk undersøgt, hvilken sammenhæng der gør sig gældende mellem de sociale baggrundsvariable og de mellemliggende variable. Samtidig præsenteres resultater, der viser udviklingen i danskernes opfattelse af forskning og forskere i perioden fra 1997 til 2000.

Endeligt redegøres der for sammenhængen mellem baggrundsvariable og mellemliggende variable på den ene side og holdningsvariablene på den anden. De to holdningsvariable, der udtrykker holdningen til den 'vigtigste forskning' for det danske samfund og holdningen til statens forbrug af 'penge til forskning', tegner et billede af danskernes vurdering af to centrale forskningspolitiske spørgsmål; hvordan bør forskningsmidler fordeles mellem forskningsområder og bør forskningen som helhed tilføres flere eller færre midler. Rapporten skitserer udviklingen i danskernes holdninger til disse spørgsmål fra 1997 til 2000, og undersøger hvilke variable der bedst forklarer danskernes holdninger.

Danskernes interesse for forskning

Hvor interesserede er danskerne i forskning? I både 1997- og 2000-undersøgelsen blev respondenterne bedt om at angive deres interesse for forskning på en skala fra 'slet ikke interesseret' til 'meget interesseret'. I dette afsnit præsenteres fordelingen på de respektive kategorier, og det bliver undersøgt, i hvilken grad danskernes køn, alder, uddannelse og erfaring med forskning er afgørende for graden af interesse.

Markant stigning i danskernes interesse for forskning

Som det fremgår af tabel 1, kan der konstateres en markant stigning i den generelle interesse for forskning. Andelen af danskere der er 'meget interesseret' i forskning er over den treårige periode steget fra 19 til 24 pct. I kategorien 'noget interesseret' er stigningen endnu større, idet 51 pct. af danskerne placerer sig i denne kategori i 2000 mod 38 pct. i 1997. Andelen af personer der slet ikke interesserer sig for forskning er omvendt faldet betydeligt i perioden. Kun fire pct. af danskerne giver udtryk for slet ikke at være interesseret i forskning i 2000 mod 10 pct. i 1997.

Tabel 1: Danskernes interesse for forskning; pct.

	1997	2000
Meget interesseret	19	24
Noget interesseret	38	51
Lidt interesseret	32	21
Slet ikke interesseret	10	4
Ved ikke	1	0
I alt	100	100
N	1397	1397

Der er således tale om en betydelig forøgelse i den generelle interesse for forskning fra 1997 til 2000. De respondenter, der har udtrykt interesse for forskning, er efterfølgende blevet spurgt, hvilken slags forskning de interesserer sig for. I 1997 blev svarene inddelt i de seks kategorier, der traditionelt betragtes som videnskabelige hovedområder. I undersøgelsen i 2000 er der tilføjet yderligere en kategori, idet det bioteknologiske forskningsområde er føjet til som selvstændig kategori. I tabel 2 er det vist, hvilken slags forskning danskerne interesserer sig for. Procentangivelserne summerer ikke til 100, da respondenterne har haft mulighed for at nævne flere kategorier.

Tabel 2: Danskernes interesse for forskningsområder; pct.

	1997	2000
Naturvidenskab	23	21
Teknisk videnskab	20	31
Sundhedsvidenskab	66	67
Jordbrugs- og veterinærvidenskab	18	16
Samfundsvidenskab	9	10
Humaniora	8	10
Bioteknologi / gensplejsning*		23
Ved ikke	10	4

* Svarkategorien 'Bioteknologi / gensplejsning' eksisterede ikke i 1997-undersøgelsen.

Der er både i 1997 og 2000 en meget tydelig tilkendegivelse af, at danskerne er interesserede i det sundhedsvidenskabelige område. Interessen for forskning inden for sundhedsvidenskab er væsentligt højere end interessen for de øvrige forskningsområder. To tredjedele af respondenterne nævner et forskningsfelt inden for det sundhedsvidenskabelige hovedområde, og denne store andel gør sig gældende både i 1997 og 2000.

Hvad angår de øvrige forskningsområder kan det konstateres, at den generelle tendens er, at interesseniveauet er tæt på konstant over perioden. Det teknisk videnskabelige forskningsområde er en undtagelse, idet interessen for dette område er steget 11 procentpoint fra 1997 til 2000. Den forøgede interesse for den teknisk videnskabelige forskning medfører, at dette hovedområde indtager positionen som den forskningskategori, der tiltrækker sig næstmest interesse. I 1997 lå det naturvidenskabelige hovedområde snævert højere end det tekniske, men den forøgede interesse for teknisk videnskabelig forskning forskyder denne balance. Det hører dog med til billedet, at tilføjelsen af kategorien 'Bioteknologi / gensplejsning' i 2000-undersøgelsen kan have medført et fald i den naturvidenskabelige kategori, da respondentsvar, der direkte går på forskning inden for bioteknologi eller gensplejsning, i 1997 som hovedregel ville være indført under det naturvidenskabelige hovedområde.

I 2000-undersøgelsen er der en betydelig del af respondenterne, der som svar på det åbne spørgsmål har angivet, at de interesserer sig for forskning inden for bioteknologi / gensplejsning. 23 pct. af de danskere, der interesserer sig for forskning, har tilkendegivet, at de interesserer sig specielt for forskning inden for dette område.

Forskelle i interessen for forskning

På det overordnede plan er danskernes interesse for forskning blevet stærkt intensiveret igennem de sidste tre år. Der gør sig dog forskelle gældende i forhold til, hvilke grupper af danskere der interesserer sig mest for forskning. I det efterfølgende vil graden af interesse for forskning blive sat i sammenhæng med respondenternes køn, alder, uddannelsesmæssige baggrund og personlige erfaring med forskning. 1997-undersøgelsen viste, at disse sociale baggrundsvariable har betydning for interessen for forskning, og på baggrund af 2000-undersøgelsen kan det vurderes, om der har været en udvikling i disse forholds betydning for interessen for forskning over den treårige periode.

Køn og interesse for forskning

Der er en voksende interesse for forskning både hos mænd og kvinder. Andelen af respondenter, der gennem deres svar tilkendegiver, at de er 'meget' eller 'noget' interesserede i forskning, er stigende både blandt mænd og kvinder. Interessen er samlet set større blandt mænd end blandt kvinder, idet relativt flere mænd anfører, at de er 'meget interesseret' i forskning. Forskellen er dog begrænset og en anelse reduceret i 2000-undersøgelsen. Samtidig er andelen af kvinder, der er 'noget interesseret' i forskning, større end blandt mændene og tilmed yderligere større i 2000. Det samlede indtryk er, at kønsforskellene i interesseniveauet er små og aftagende over tid.

Tabel 3: Danskernes interesse for forskning, særskilt for køn; pct.

	Mænd		Kvinder		I alt	
	1997	2000	1997	2000	1997	2000
Meget interesseret	22	26	16	21	19	24
Noget interesseret	35	47	40	54	38	51
Lidt interesseret	32	22	33	20	32	21
Slet ikke interesseret	10	5	10	4	10	4
Ved ikke	1	0	1	1	1	0
I alt	100	100	100	100	100	100
N	705	689	692	708	1397	1397

Alder og interesse for forskning

1997-undersøgelsen viste, at interessen for forskning var meget lav blandt de unge, idet kun fem pct. af de 16-19 årige tilkendegav at være 'meget interesseret' i forskning mod gennemsnitligt 19 pct. af befolkningen. De ældre var ligeledes relativt mindre interesserede i forskning end den gennemsnitlige befolkning.

I 2000 kan man konstatere, at interessen for forskning er steget markant både hos den yngre og den ældre del af befolkningen. Der er en dramatisk stigning i den andel af de 16-19 årige, der tilkendegiver at være 'meget interesseret' i forskning. I 2000 er procentdelen af meget interesserede unge 23, hvilket er en betydelig forskel til 1997, hvor blot fem pct. indplacerede sig i denne kategori. I den ældre del af befolkningen er der ligeledes en styrket interesse for forskning, specielt blandt de 60-69 årige, hvor andelen af de meget interesserede er steget 12 procentpoint. Nedenstående tabel 4 viser udviklingen i interesse for forskning for forskellige alderskategorier.

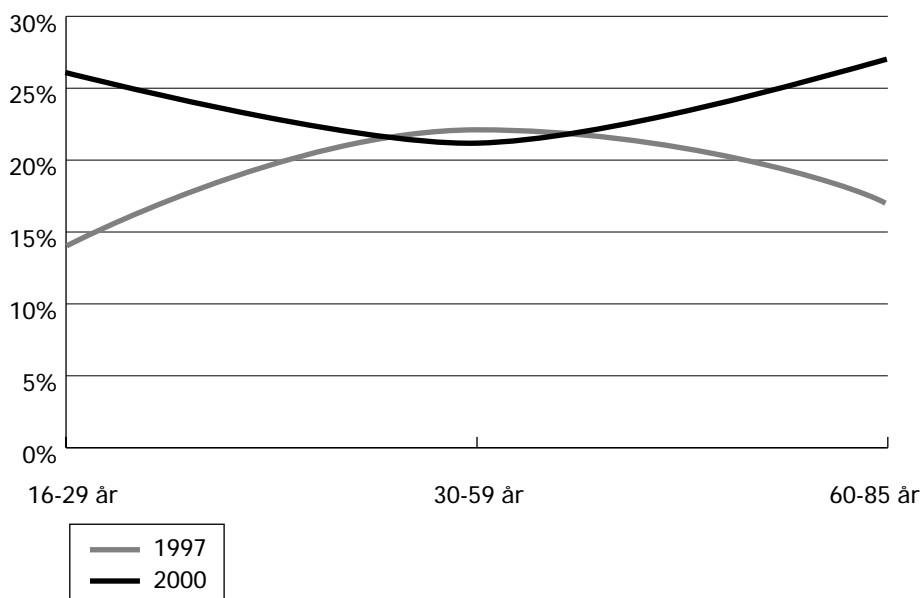
Tabel 4: Danskernes interesse for forskning, særskilt for alder; pct.

	Meget interesseret		Noget interesseret		I alt	
	1997	2000	1997	2000	1997	2000
16-19 år	5	23	25	40	30	63
20-29 år	18	27	38	57	56	84
30-39 år	20	21	40	53	60	74
40-49 år	25	23	35	54	60	77
50-59 år	22	20	39	50	61	70
60-69 år	16	28	42	49	58	77
70-85 år	18	26	36	37	54	63
	19	24	38	51	57	75

Figur 2 illustrerer sammenhængen mellem alder og andelen af respondenter, der er 'meget interesseret' i forskning. Når man sammenligner kurverne for 1997 og 2000 er det for det første iøjnefaldende, at 2000-kurven generelt ligger højere end 1997-kurven, hvilket er udtryk for den tiltagende interesse for forskning i den danske befolkning.

For det andet er det bemærkelsesværdigt, at sammenhængen mellem alder og interesse er kurvelineær både i 1997 og 2000, forstået sådan, at de ældre og de yngre adskiller sig i samme retning fra midterkategorien på aldersskalaen. Tendensen til en kurvelineær sammenhæng er ikke i sig selv overraskende, men det er bemærkelsesværdigt, at kurven har vendt i den treårige periode. I 2000 er det således den yngre og den ældre del af befolkningen, der demonstrerer den største interesse for forskning, hvor det i 1997 var disse to grupper, der var mindst interesserede i forskning.

Figur 2: Andelen af danskere, der er 'meget interesseret' i forskning; pct.

Skoleuddannelse og interesse for forskning

Det næste forhold, der medfører forskelle i danskernes interesse for forskning, er den uddannelsesmæssige baggrund. Uddannelse er traditionelt en variabel, der har stor forklaringskraft i forhold til holdninger og værdier, og den slår som forventet igennem i både 1997- og 2000-undersøgelsen. Det generelle billede er, at stigende uddannelsesniveau medfører større interesse for forskning.

Tabel 5: Danskernes interesse for forskning, særskilt for skoleuddannelse; pct.

	7. kl.		8.-10. kl.		Gymn.		I alt	
	1997	2000	1997	2000	1997	2000	1997	2000
Meget interesseret	14	19	15	19	35	35	19	24
Noget interesseret	31	40	39	53	41	53	38	51
Lidt interesseret	35	30	36	24	21	10	32	21
Slet ikke interesseret	19	10	9	4	2	2	10	4
Ved ikke	1	1	1	0	1	0	1	0
I alt	100	100	100	100	100	100	100	100
N	335	259	752	727	304	401	1391	1387

Tabel 5 viser, at graden af interesse for forskning stiger med uddannelse, men der kan samtidig konstateres en udvikling fra 1997 til 2000 i retning af, at forskellen mellem uddannelseskategorierne aftager. I kategorien 'meget interesseret' er der ingen udvikling for de danskere, der har en gymnasial uddannelse bag sig. Til gengæld er der en vækst i denne kategori både for de personer, der har afsluttet skoleuddannelse efter 7. klasse og for de personer, der har afsluttet skoleuddannelsen efter 8., 9. eller 10. klasse.

Der er i 2000 ikke forskel på, om respondenterne har afsluttet skoleuddannelsen efter 7. klasse eller 8.-10. klasse i forhold til den andel, der tilkendegiver at være 'meget interesseret' i forskning. Til gengæld er der flere personer med 8.-10. klasse som højeste skoleuddannelse, der er 'noget interesseret' i forskning. Omvendt er der 10 pct. af respondenterne med 7. klasse som baggrund, der betegner sig selv som 'slet ikke interesseret' i forskning, men det er værd at bemærke, at andelen af danskere med 7. classes skolebaggrund, der er uinteresserede i forskning, er faldet betydeligt over den treårige periode.

Personlig erfaring med forskning og interesse for forskning

Det blev i 1997 undersøgt, i hvilken grad det influerer på interessen for forskning, om man var eller havde været ansat ved en institution eller virksomhed, der beskæftiger sig med forskning. Der blev konstateret en tydelig tendens i retning af, at den del af danskerne, der gennem eget arbejde havde personlig erfaring forskning, gav udtryk for en større interesse for forskning. I alt var der 13 pct. af danskerne, der havde personlig erfaring med forskning gennem eget arbejde i 1997. I 2000 var denne gruppe steget til 15 pct.

Tabel 6: Danskernes interesse for forskning, særskilt for erfaring med forskning; pct.

	Med erfaring		Uden erfaring		I alt	
	1997	2000	1997	2000	1997	2000
Meget interesseret	46	42	15	20	19	23
Noget interesseret	38	48	38	51	38	51
Lidt interesseret	15	9	35	23	32	21
Slet ikke interesseret	1	1	11	5	10	4
Ved ikke	0	0	1	1	1	1
I alt	100	100	100	100	100	100
N	181	207	1206	1175	1387	1382

Som det fremgår af tabel 6, er forskellen i interesseniveau mellem de danskere der har personlig erfaring med forskning, og de der ikke har, aftaget. Der er en væsentlig stigning i kategorierne 'meget interesseret' og noget interesseret' blandt de personer, der ikke har personlig erfaring med forskning. Derimod er der en mere moderat stigning blandt de personer med personlig erfaring, der indplacerer sig som 'noget interesseret' og et direkte fald for denne gruppe i kategorien 'meget interesseret'.

Udviklingen betyder, at forskellen mellem 'de erfarne' og 'de uerfarne' i 2000 er mindre end i 1997. Der er stadig stor forskel på interesseniveauet mellem grupperne, hvilket blandt andet kommer til udtryk ved, at mere en dobbelt så stor en procentdel af 'de erfarne' er 'meget interesseret' i forskning. Personlig erfaring med forskning er således en baggrundsvariabel der stadig i 2000 har stor betydning for interesse for forskning, selv om sammenhængen er aftaget siden 1997.

Sammenfatning

Danskernes interesse for forskning er steget markant i perioden fra 1997 til 2000. Andelen af danskere der slet ikke interesserer sig for forskning er halveret i perioden og andelen af danskere, der giver udtryk for at være 'meget interesseret' eller 'noget interesseret' i forskning, er steget væsentligt.

De sociale baggrundsvariable køn, alder, uddannelse og personlig erfaring med forskning har betydning for danskernes interesse for forskning. Mænd er generelt mere interesserede end kvinder, men forskellen er aftaget i perioden fra 1997 til 2000. Interessen for forskning er steget betydeligt både blandt de unge og blandt de ældre, hvilket betyder, at disse grupper i 2000 giver udtryk for at være mest interesseret i forskning, hvor det i 1997 forholdt sig omvendt. Højere skoleuddannelse medfører større interesse for forskning, men igennem den treårige periode er de lavest uddannede blevet mere interesseret i forskning, hvilket peger i retning af en udjævning i interesseniveau mellem uddannelsesgrupperne. Endeligt er de danskere, der gennem eget arbejde har erfaring med forskning, mere interesseret i forskning end den øvrige befolkning. Denne forskel er dog tilsvarende blevet reduceret fra 1997 til 2000.

Det overordnede indtryk er, at den markante stigning i interesse for forskning, der kan konstateres fra 1997 til 2000, slår kraftigt igennem i de befolkningsgrupper, der i 1997 var mindst interesserede i forskning. Blandt kvinder, unge, ældre, lavt uddannede og personer uden erfaring med forskning opleves den

største stigning i interesse, hvilket tenderer mod at udligne forskellene i befolkningen. Der gør sig stadig forskelle gældende, men de er blevet reduceret i den treårige periode.

Inden for de seneste år har det været en erklæret målsætning fra forskningspolitisk side at øge de unges interesse for forskning. De resultater, der er præsenteret i dette afsnit, vidner om, at de unge i perioden fra 1997 til 2000 er blevet væsentligt mere interesserede i forskning.

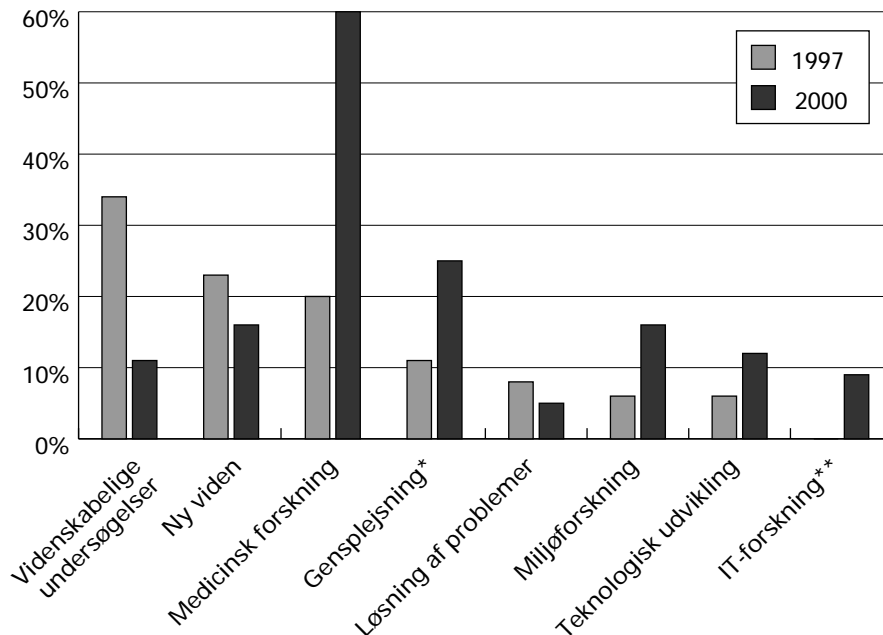
Danskernes associationer til forskning

Hvordan opfatter danskerne begreber som forskning og videnskab? I undersøgelserne blev respondenterne bedt om at sige, hvad de tænker på, når de hører ord som 'forskning' og 'videnskab'. Svarene på dette spørgsmål er blevet sorteret i en række kategorier, der bliver præsenteret i dette afsnit. De sociale baggrundsvariable køn og uddannelse er afgørende for, hvordan danskerne opfatter begreberne forskning og videnskab. Der bliver redegjort for sammenhængen og knyttet kommentarer til udviklingen fra 1997 til 2000.

Større nuancering i danskernes associationer til forskning

I både 1997- og 2000-undersøgelsen blev respondenterne bedt om at redegøre for, hvad de tænker på, når der anvendes ord som forskning og videnskab. I 1997 havde 87 pct. af befolkningen bestemte associationer til begrebet forskning, hvilket vil sige, at kun 13 pct. ikke tænkte på noget bestemt. I 2000 var andelen af befolkningen, der havde bestemte associationer til begrebet forskning, endnu højere, idet hele 93 pct. af danskerne nævnte én eller flere konkrete associationer til forskning. I nedenstående figur 3 er danskernes associationer til forskning afbilledet.

Figur 3: Danskernes associationer til forskning; pct.

* I figuren er kategorierne 'Gensplejsning' og 'Bioteknologi' fra 2000-undersøgelsen sammenlagt.

** Kategorien 'IT-forskning' optræder ikke i 1997-undersøgelsen.

Figuren viser, at en stor andel af respondenterne i 1997 associerede forskning til de relativt brede termer 'videnskabelige undersøgelser' og 'ny viden'. Sammenlagt gav 57 pct. af danskerne svar, der passede til disse brede kategorier. Der var i mindre grad henvisninger til konkrete forskningsområder, men blandt disse var det særligt henvisninger til 'medicinsk forskning' og 'gensplejsning' der trådte frem.

I 2000-undersøgelsen er der et markant fald i andelen af danskere, der associerer forskning til de brede kategorier 'videnskabelige undersøgelser' og 'ny viden'. Den gennemgående tendens er, at danskernes associationer til forskning i langt højere grad end tidligere retter sig mod et konkret forskningsområde. I særdeleshed fremstår området 'medicinsk forskning' som et meget centralt forskningsområde i danskernes bevidsthed, idet hele 60 pct. af befolkningen giver denne respons på spørgsmålet om associationer til forskning og videnskab. I 1997 udgjorde kategorien kun 20 pct. af befolkningen. Ligeledes er forskningsområdet 'gensplejsning' fremhævet af en stor andel af befolkningen. 25 pct. af danskerne associerer forskning til gensplejsning i 2000 mod 11 pct. i 1997. Et område som miljøforskning står tilsvarende højere i danskernes bevidsthed, i lighed med et område som 'rumforskning', der ganske vist udgør en mindre kategori, og derfor ikke er afbilledet i figuren, men som dog vidner om, at tendensen går mod mere nuancerede eller detail-prægede associationer til forskning og videnskab.

Forskelle i associationer til forskning

Over den treårige periode fra 1997 til 2000 er danskernes associationer til forskning som helhed blevet mere specifikke, idet enkelte forskningsområder står længere fremme i bevidstheden. Det drejer sig ikke mindst om området sundhedsvidenskab, der i 2000-undersøgelsen var den association til forskning og videnskab, der havde den markant største hyppighed i svarene.

I det efterfølgende skal der redegøres for, hvordan de sociale baggrundsvARIABLE køn og uddannelse indvirker på danskernes associationer til forskning, med særligt henblik på at vurdere, om der kan konstateres en udvikling i perioden mellem undersøgelserne. Der er en ganske svag tendens til, at respondenter med personlig erfaring med forskning i højere grad end andre har konkrete associationer til forskning, og der er i 2000 en tendens til, at yngre i højere grad end ældre har konkrete associationer. Der er dog tale om svage sammenhænge, der derfor ikke er uddybet her.

Køn og associationer til forskning

På baggrund af 1997-undersøgelsen blev det konkluderet, at kønsforskellene i forhold til associationer til forskning var relativt små. Som det fremgår af tabel 7, er der stadig visse kønsforskelle med hensyn til, hvordan danskerne associerer til forskning, men de er fortsat relativt beskedne.

Tabel 7: Danskernes associationer til forskning, særskilt for køn; pct.

	Mænd		Kvinder		I alt	
	1997	2000	1997	2000	1997	2000
Videnskabelige undersøgelser	30	12	37	9	34	11
Ny viden	26	18	21	14	23	16
Medicinsk forskning	15	52	25	68	20	60
Gensplejsning*	12	23	11	28	11	25
Løsning af problemer	9	5	8	4	8	5
Miljøforskning	6	15	7	17	6	16
Teknologisk udvikling	8	18	5	7	6	12
IT-forskning**		12		5		9

* I tabellen er kategorierne 'Gensplejsning' og 'Bioteknologi' fra 2000-undersøgelsen sammenlagt.

** Kategorien 'IT-forskning' optræder ikke i 1997-undersøgelsen.

Der er blandt både mænd og kvinder en udvikling i retning af, at associationerne til forskning i 2000 i højere grad end i 1997 retter sig mod specifikke forskningsområder. Andelen af respondenter, der forbinder forskning med de brede svarkategorier, er faldet for begge køn, men særligt inden for kategorien 'videnskabelige undersøgelser' er der et voldsomt fald blandt kvinderne. Det betyder, at der i den treårige periode fra 1997 til 2000 er en tendens til, at kvinder i endnu højere grad end mænd har associationer til forskning inden for specifikke fagområder.

Tendensen mod mere specifikke associationer til forskning gør sig således gældende for begge køn, men der er forskel på, hvilke forskningsområder der vinder frem i bevidstheden blandt henholdsvis mænd og kvinder.

Den mest tydelige forskel mellem mænd og kvinder relaterer sig til associationerne til 'medicinsk forskning'. På dette område er det iøjnefaldende, at andelen af kvinder, der forbinder forskning med 'medicinsk forskning' er væsentligt højere end blandt mændene. Mænd er også blevet mere bevidste omkring medicinsk forskning, men ikke i samme grad som kvinderne. Den samme udvikling gør sig gældende for forskningsområdet 'gensplejsning', hvor andelen af kvinder med denne association er steget mere end blandt mændene.

Omvendt er der blandt mændene en betydeligt højere bevidsthed omkring 'teknologisk udvikling', der godt nok ikke kan betragtes som et separat forskningsområde, men som dog er en mere snæver kategori end f.eks. 'videnskabelige undersøgelser'. Andelen af mænd, der associerer forskning til denne kategori er steget fra 8 pct. i 1997 til 18 pct. i 2000. Blandt kvinderne er opmærksomheden omkring 'teknologisk udvikling' lavere og kun steget to procentpoint i den treårige periode.

Uddannelse og associationer til forskning

Danskernes uddannelse påvirker associationerne til forskning. Den generelle tendens er, at højere skoleuddannelse medfører en større grad af direkte associationer til begreber som forskning og videnskab. I tabel 8 er sammenhængen mellem skoleuddannelse og associationer vist.

Tabel 8: Konkrete associationer til forskning, særskilt for skoleuddannelse; pct.

	7. kl.		8.-10. kl.		Gymn.		I alt	
	1997	2000	1997	2000	1997	2000	1997	2000
Tænker på noget bestemt	80	84	89	94	94	98	87	93
Ikke på noget bestemt	20	16	11	6	6	2	13	7
I alt	100	100	100	100	100	100	100	100
N	335	259	752	728	304	401	1391	1388

Som det fremgår af tabellen, er det især folk med en gymnasial uddannelse, der tænker på noget bestemt ved ordet forskning. Men det gør sig gældende for alle uddannelseskategorier, at der kan konstateres en stigning i den andel af respondenter, der har bestemte associationer til begreber som forskning og videnskab. Stigningen er ensartet over kategorierne, hvilket betyder, at uddannelsesvariablens betydning for danskernes associationer til forskning ikke har ændret sig mellem 1997 og 2000.

Sammenfatning

Danskerne har i vid udstrækning præcise associationer til begreberne forskning og videnskab. 93 pct. af respondenterne i 2000 tænker på noget bestemt, når de hører udtrykkene, mod 87 pct. i 1997. 'Medicinsk forskning' ligger langt fremme i danskernes bevidsthed, og det er den generelle udvikling i perioden mellem 1997 og 2000, at associationerne til forskning i højere grad knytter sig til specifikke forskningsområder, og i mindre grad knytter sig til brede definitioner.

Der er en tendens til, at kvinder i højere grad end mænd forbinder forskning med 'medicinsk forskning' og 'gensplejsning', og denne kønsforskel er stærkere i 2000 end i 1997. Omvendt er mænd mere opmærksomme på 'teknologisk udvikling'. Danskernes skoleuddannelse spiller en rolle for, i hvilken grad der optræder konkrete associationer til forskning. Jo højere uddannelse, desto større grad af konkrete associationer til forskning, men i løbet af den treårige periode mellem undersøgelserne er der flere personer inden for alle uddannelseskategorier, der forbinder forskning med noget bestemt.

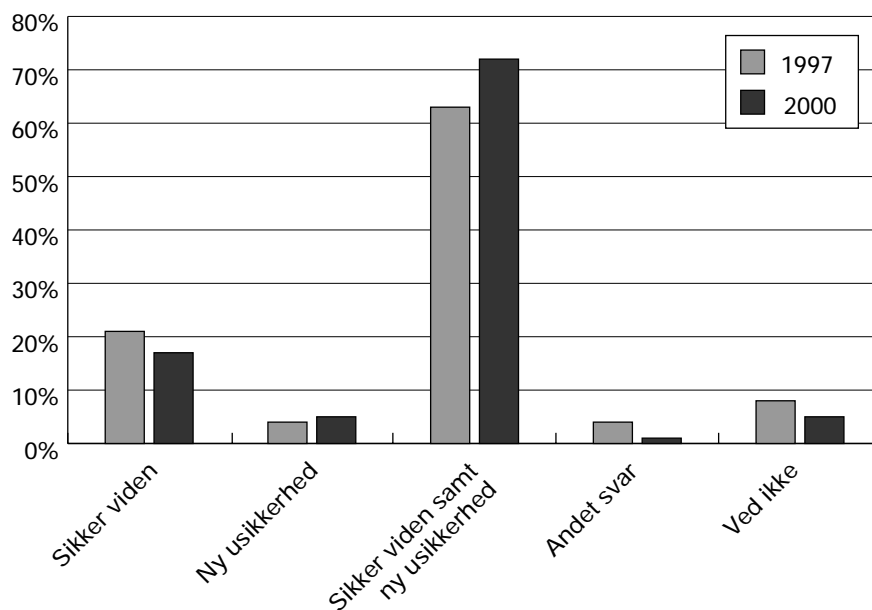
Danskernes forventninger til forskning

Hvilke forventninger har danskerne til forskning? Respondenterne er blevet spurgt, om de forventer, at den danske forskning fører til 'sikker viden', 'ny usikkerhed' eller til begge dele. I dette afsnit bliver der gjort rede for, hvor stor en andel af befolkningen, der i henholdsvis 1997 og 2000 optimistisk forventede sikker viden, skeptisk forventede ny usikkerhed eller »realistisk« forventede en kombination af begge dele. Der bliver knyttet kommentarer til udviklingen fra 1997 til 2000, og sammenhængen mellem baggrundsvariablene køn, alder og uddannelse og danskernes forventninger til forskning bliver behandlet.

Sikkerhed eller usikkerhed

På baggrund af undersøgelsen i 1997 konkluderede Analyseinstitut for Forskning, at danskerne overordnet gav udtryk for stor sikkerhed ved dansk forskning. 21 pct. af danskerne forventede i 1997, at forskning fører til 'sikker viden', hvor kun fire pct. udtrykte bekymring for, at forskning fører til 'ny usikkerhed'. Den klare majoritet af befolkningen var af den opfattelse, at forskning fører til både 'sikker viden og ny usikkerhed', hvilket med god ret kan siges at være den mest realistiske forventning til forskning.

Figur 4: Danskernes forventninger til forskning; pct.

I figur 4 er resultaterne fra 2000-undersøgelsen sat sammen med resultaterne fra 1997. Som det fremgår af figuren, er den mest tydelige udvikling fra 1997

til 2000, at andelen af danskere, der forventer at forskning fører til 'sikker viden samt ny usikkerhed', er steget betydeligt. I 1997 indplacerede 63 pct. af befolkningen sig i denne kategori, hvor det i 2000 drejer sig om hele 72 pct. af befolkningen.

Hvad angår de to yderkategorier 'sikker viden' og 'ny usikkerhed' er forskellen mellem disse aftaget. Der kan konstateres et fald i andelen af danskere, der forventer at forskning fører til 'sikker viden', samtidig med, at der er en marginal stigning i den gruppe af befolkningen, der forventer 'ny usikkerhed' i forbindelse med forskning. Der er stadig væsentligt flere danskere, der har optimistiske forventninger til 'sikker viden' end bekymringer omkring 'ny usikkerhed', men forskellen er indsnævret fra 17 til 12 procentpoint.

Endeligt er det bemærkelsesværdigt, at andelen af danskere, der svarer 'ved ikke' på spørgsmålet omkring 'sikker viden' over for 'ny usikkerhed' i forbindelse med forskning, næsten er halveret fra 1997 til 2000. Denne tendens synes at bekræfte det generelle indtryk, at danskerne i højere grad end tidligere har en holdning til spørgsmål i forbindelse med forskning og videnskab. Det er tidligere påvist, at danskernes interesse for forskning er tiltaget markant, og det er tilsvarende påvist, at en større andel af befolkningen har bestemte associationer til forskning. Denne udvikling reflekteres i danskernes opfattelse af 'sikker viden' eller 'ny usikkerhed' i forbindelse med forskning, idet blot fem pct. ikke har en holdning til dette vanskelige spørgsmål.

Forskelle i forventninger til forskning

En stigende andel af befolkningen er af den opfattelse, at forskning både fører til 'sikker viden og ny usikkerhed'. I det efterfølgende undersøges det, i hvilken grad de sociale baggrundsvariable køn, alder og uddannelse har betydning for danskernes forventning til forskning. Variablen 'erfaring med forskning' er også blevet undersøgt, men der er meget beskeden forskel på forventninger til forskning mellem de danskere, der har personlig erfaring med forskning, og de der ikke har. I 2000-undersøgelsen er der en svag tendens til, at 'de uerfarne' i højere grad end 'de erfarne' forventer, at forskning fører til 'sikker viden', men der er tale om en statistisk insignifikant sammenhæng.

Køn og forventninger til forskning

Tabel 9 viser, at kvinder er mere skeptiske end mænd i forhold til spørgsmålet om, hvorvidt forskning fører til sikker viden eller til ny usikkerhed.

Tabel 9: Sikkerhed eller usikkerhed i forbindelse med forskning, særskilt for køn; pct.

	Mænd		Kvinder		I alt	
	1997	2000	1997	2000	1997	2000
Sikker viden	25	22	16	12	21	17
Ny usikkerhed	3	4	5	6	4	5
Sikker viden samt ny usikkerhed	61	68	65	76	63	72
Andet svar	4	1	5	1	4	1
Ved ikke	7	5	9	5	8	5
I alt	100	100	100	100	100	100
N	705	682	692	702	1397	1384

En betydeligt større andel af mændene har en forventning om, at forskning fører til 'sikker viden', hvorimod kvinderne i noget større grad forventer, at forskning fører til 'ny usikkerhed', eller i det mindste til kombinationen af de to.

Hos både mænd og kvinder kan der i perioden fra 1997 til 2000 konstateres en udvikling i retning af, at en mindre andel forventer, at forskning fører til 'sikker viden', og en større andel forventer, at forskning fører til 'sikker viden samt ny usikkerhed'. Der gør sig således den samme udvikling gældende for begge køn, hvilket betyder, at forskellen mellem kvinders og mænds forventning til forskning er uændret over den treårige periode.

Alder og forventninger til forskning

Hvor forskellen mellem mænds og kvinders forventning til forskning er stort set konstant over perioden fra 1997 til 2000, er der en udvikling i, hvordan alder påvirker danskernes forventning til forskning. Nedenstående tabel 10 illustrerer forholdet mellem alder og forventning til henholdsvis sikker viden, ny usikkerhed og kombinationen af disse for undersøgelserne i 1997 og 2000.

Tabel 10: Sikker viden eller usikkerhed i forbindelse med forskning, særskilt for alder; pct.

	16-29 år		30-59 år		60-85 år		I alt	
	1997	2000	1997	2000	1997	2000	1997	2000
Sikker viden	12	13	20	17	29	20	21	17
Ny usikkerhed	4	3	4	4	6	10	4	5
Sikker viden og ny usikkerhed	75	80	66	73	46	61	63	72
Andet svar	1	0	5	1	4	2	4	1
Ved ikke	8	4	5	5	15	7	8	5
I alt	100	100	100	100	100	100	100	100
N	307	275	767	819	323	290	1397	1384

Som det fremgår af tabellen, var der i 1997 en stærk tendens til en stigende tiltro til dansk forskning med alderen. Andelen af befolkningen, der forventede 'sikker viden', var stærkt stigende med alderen. Kun 12 pct. af de unge forventede, at forskning fører til 'sikker viden', hvorimod hele 29 pct. af de ældre indplacerede sig i denne kategori. Den midterste alderskategori placerede sig midt imellem med 20 pct.

Af tallene fra 2000 fremgår det, at der har været et betydeligt fald i den optimistiske forventning om 'sikker viden' blandt de ældre, et beskedent fald blandt de 30-59 årige, og en marginal stigning blandt de yngre. De 16-29 årige bryder således det generelle mønster, idet der er en lille stigning i denne svarkategori. Samlet set betyder det, at der har været en udligning mellem de tre aldersstrin i forhold til, hvor stor en andel af danskerne der forventer, at forskning fører til 'sikker viden'.

Omvendt gør det sig gældende, at der over perioden har været en polarisering mellem aldersgrupperne i forhold til, i hvilket omfang forskning forventes at føre til 'ny usikkerhed'. I 1997 var der stort sammenfald mellem aldersgrupperne på denne kategori, med en beskeden afstand på to procentpoint mellem de ældre, på den ene side, og de to andre aldersgrupper på den anden. I 2000 er de ældre blevet noget mere skeptiske, mens de yngre er blevet en anelse mere optimistiske, hvilket betyder, at kun tre pct. af de yngre forventer, at forskning fører til 'ny usikkerhed', hvor hele 10 pct. af de ældre har denne forventning. De 60-85 årige er i begge undersøgelser den gruppe af danskere, der i videst udstrækning giver udtryk for enten at forvente 'sikker viden' eller 'ny usikkerhed', hvorimod færre angiver kombinationssvaret. Omvendt er de unge den gruppe af danskere, der hyppigst benytter svaret

'sikker viden samt ny usikkerhed' til at beskrive deres forventning til forskning, men forskellen aftager i perioden mellem de to undersøgelser.

Uddannelse og forventninger til forskning

Det er en gennemgående tendens både i 1997 og 2000, at et stigende skoleuddannelsesniveau medfører en større orientering mod det kombinerede svar, at forskning fører til både sikker viden og ny usikkerhed. Omvendt medfører et lavere uddannelsesniveau, at respondenterne i højere grad »vælger side«, ved enten at have tiltro til, at forskning fører til sikker viden, eller ved at have den bekymring, at forskning alene fører til ny usikkerhed.

Tabel 11: Sikker viden eller usikkerhed i forbindelse med forskning, særskilt for skoleuddannelse; pct.

	7. kl.		8.-10. kl.		Gymn.		I alt	
	1997	2000	1997	2000	1997	2000	1997	2000
Sikker viden	25	26	20	17	17	12	21	17
Ny usikkerhed	8	11	3	4	2	2	4	5
Sikker viden og ny usikkerhed	48	52	65	74	76	82	63	72
Andet svar	5	2	5	1	3	0	4	1
Ved ikke	14	9	7	4	2	4	8	5
I alt	100	100	100	100	100	100	100	100
N	335	252	752	723	304	401	1391	1376

Den generelle udvikling i retning af, at danskerne i væsentligt højere grad end tidligere er af den opfattelse, at forskning fører til både sikker viden og ny usikkerhed, og i mindre grad forventer, at forskning ensidigt bidrager med sikker viden, slår ikke stærkt igennem blandt den gruppe af danskere, der har 7. klassetrin som højest afsluttede skoleuddannelse. Tværtimod kan der blandt denne gruppe konstateres en svag stigning i tiltroen til, at forskning fører til 'sikker viden', og blot en moderat stigning i den andel, der vælger kombinationssvaret. Det er interessant, at der blandt danskere med denne uddannelsesmæssige baggrund kan ses en stigning i både de optimistiske, de pessimistiske og de nuancerede forventninger til forskning, hvilket hænger sammen med, at der kan konstateres et betydeligt fald i kategorierne 'ved ikke' og 'andet svar'. Andelen af besvarelser i disse kategorier er ligeledes faldet for danskere, der har afsluttet skoleuddannelsen efter 8.-10. klasse, i modsætning til gruppen af danskere med gymnasiebaggrund, der har en stigende andel svar i 'ved ikke' kategorien.

Sammenfatning

Danskernes forventninger til forskning er blevet mere moderate eller realistiske i perioden fra 1997 til 2000. En mindre andel af befolkningen forventer, at forskning fører til 'sikker viden', mens en marginalt højere andel skeptisk forventer, at forskning fører til 'ny usikkerhed'. En betydeligt større andel af danskerne vælger i 2000 at beskrive deres forventning til forskning ved at kalde forskning en proces, der fører i retning af 'sikker viden og samtidig ny usikkerhed'.

Kvinder er generelt mindre optimistiske end mænd, unge er mindre optimistiske end ældre og de højest uddannede er mindre optimistiske end de lavere uddannede, med hensyn til forskningens potentiale i forhold til at skabe 'sikker viden'. Hvor forskellen mellem aldersgrupper synes at være aftagende i forhold til dette aspekt, gør det sig omvendt gældende, at forskellen mellem uddannelsesgrupper er blevet stærkere.

Udviklingen i retning af, at flere danskere forventer, at forskning både fører til sikker viden og ny usikkerhed er gennemgående for alle grupper, men særligt markant blandt de 60-85 årige, hvor 61 pct. indplacerer sig i denne kategori i 2000 mod kun 46 pct. i 1997. Andelen af danskere, der ikke har en holdning til, om forskning fører til sikker viden, ny usikkerhed eller kombinationen af begge, og derfor indplacerer sig i 'ved ikke' kategorien, er faldet fra 8 til 5 pct. i den treårige periode mellem undersøgelserne. Dette resultat kan betragtes i sammenhæng med det forhold, at danskerne interesserer sig betydeligt mere for forskning end tidligere og har præcise associationer til forskning, og derfor i højere grad har en opfattelse af og forventning om, hvad forskning fører til.

Danskernes tillid til forskere

Har danskerne tillid til forskerne? Og hvor stor er tilliden til forskere sammenlignet med tilliden til andre offentlige persongrupper og myndigheder? I dette afsnit behandles disse spørgsmål på baggrund af undersøgelserne i 1997 og 2000. Respondenterne blev bedt om at udtrykke deres tillid til forskellige offentlige personer på en skala fra 0 til 10, hvor 0 udtrykker særdeles lav tillid og 10 omvendt er udtryk for særdeles høj tillid. Endvidere sættes der fokus på betydningen af alder, uddannelse og erfaring med forskning for graden af tillid til forskere. I den sammenhæng er 0-10 skalaen inddelt i tre intervaller, der udtrykker henholdsvis lav, middel og høj tillid til danske forskere.

Faldende tillid

Som en del af de to undersøgelser i 1997 og 2000 er danskerne blevet bedt om at angive deres tillid til forskellige grupper af offentlige personer eller myndigheder, herunder også danske forskere. Respondenterne har givet udtryk for deres tillid til persongrupperne på en skala fra 0 til 10, hvor 0 udtrykker en meget lav grad af tillid og 10 udtrykker meget stor tillid. Tabel 12 viser den gennemsnitlige tillid til de respektive persongrupper og myndigheder i henholdsvis 1997 og 2000.

Tabel 12: Grad af tillid til forskere m.m.

Professioner / institutioner	Gennemsnit		N	
	1997	2000	1997	2000
Forskere	7,3	6,8	1397	1341
Folketingspolitikere	4,4	4,2	1386	1377
Politiet	7,5	7,2	1388	1387
Domstole	7,2	7,1	1381	1375
Hospitalslæger	7,2	7,0	1394	1385

Som det fremgår af tabellen, er der et generelt fald i danskernes tillid til offentlige personer fra 1997 til 2000. Politiet er den offentlige myndighed, der nyder den højeste grad af tillid blandt befolkningen i både 1997 og 2000. De danske forskere var i 1997 den persongruppe, der scorede næsthøjest på skalaen, men faldet i tillid på 0,5 mellem 1997 og 2000 medfører, at 'forskere' i 2000 indplacerer sig lavere end både domstole og hospitalslæger. Folketingspolitikere er den persongruppe der skiller sig mest ud fra det generelle billede, idet befolkningen tilkendegiver en ganske lav grad af tillid til denne persongruppe i både 1997 og 2000, i forhold til de fire øvrige grupper i undersøgelsen.

Forskelle i tillid til danske forskere

Der er forskel på hvilken grad af tillid til forskere, der optræder blandt bestemte grupper af befolkningen. Kvinder har generelt lidt lavere tillid til forskere end mænd, og ældre har lavere tillid til forskere end unge. Der er en tendens til, at personer med erfaring omkring forskning har højere tillid end personer uden egen erfaring.

I perioden fra 1997 til 2000 er tilliden til danske forskere faldet blandt alle grupper af danskere, uanset køn, alder, skoleuddannelse og personlig erfaring med forskning. Tilliden er faldet ensartet for både mænd og kvinder, hvilket vil sige, at kvinder fortsat i 2000 er en anelse mindre tillidsfulde end mænd. Denne skepsis blandt kvinder blev også fremhævet i forbindelse med forventninger til forskningen.

Med hensyn til variablene alder, skoleuddannelse og erfaring med forskning kan der konstateres et uensartet fald i tillid over den treårige periode. Sammenhængen mellem disse variable og tillid til forskere er undersøgt over tid nedenfor. Respondenternes score på 0-10 skalaen er anvendt til en kategorisering, hvor 0-5 udtrykker lav tillid, 6-8 udtrykker middel tillid og 9-10 udtrykker en høj grad af tillid.

Alder og tillid til forskere

Der er ikke en fuldstændig entydig sammenhæng mellem alder og tillid til forskere, men det generelle indtryk er, at de yngre har større tillid end de ældre. Blandt de yngre var der i 1997 15 pct. med lav tillid til forskere, mod 25 pct. blandt de ældre. I 2000 var tendensen stærkere, idet 17 pct. af de yngre gav udtryk for lav tillid, mod 26 pct. af de 30-59 årige og hele 32 pct. af de ældre over 60 år. I kategorien 'høj tillid' er billedet mere broget med hensyn til aldersforskelle, men der kan dog konstateres et tydeligt fald for alle aldersgrupper i perioden fra 1997 til 2000 i denne kategori.

Tabel 13: Tillid til forskere, særskilt for alder; pct.

	16-29 år		30-59 år		60-85 år		I alt	
	1997	2000	1997	2000	1997	2000	1997	2000
Lav tillid	15	17	16	26	25	32	18	25
Middel tillid	63	69	66	63	55	56	62	63
Høj tillid	22	14	18	11	20	12	20	12
I alt	100	100	100	100	100	100	100	100
N	304	272	762	799	313	270	1379	1341

Den mest markante ændring over i den treårige periode er hos de 30-59 årige, hvor andelen med lav tillid stiger med 10 procentpoint, samtidig med, at der er et betydeligt fald i den andel af denne aldersgruppe, der giver udtryk for høj tillid. Det er således i denne aldersgruppe, at der kan konstateres det største fald i tilliden til forskere. Blandt de 60-85 årige er faldet i tillid dog næsten lige så stort. Den reducerede tillid blandt de 30-59 årige og de 60-85 årige slår også igennem i forhold til andre offentlige myndigheder og persongrupper. Tillidsfaldet er således mest moderat blandt de unge, også i forhold til andre offentlige myndigheder og persongrupper end forskere.

Uddannelse og tillid til forskere

Tilliden til danske forskere er højest blandt de danskere, der har afsluttet en gymnasial uddannelse. Omvendt er den lavest blandt de danskere, der har 7. klasse eller mindre som højest afsluttede uddannelse.

Som det fremgår af tabel 13, er tilliden til forskere faldet inden for alle kategorier af skoleuddannelse. Den del af befolkningen, der har 8.-10. klasse som uddannelsesmæssige baggrund, skiller sig dog noget ud, idet der blandt denne gruppe kan konstateres et ganske voldsomt fald i tilliden til forskere. Andelen af danskere med 8.-10. klasses afgangseksamen, der giver udtryk for 'lav tillid' til forskere, er i perioden fra 1997 til 2000 næsten fordoblet, fra 15 til 28 pct. Samtidig er der blandt denne del af befolkningen det største fald i den andel, der giver udtryk for 'høj tillid' til forskere. Denne andel er mere end halveret med et fald fra 21 til 10 pct.

Tabel 13: Tillid til forskere, særskilt for skoleuddannelse; pct.

	7. kl.		8.-10. kl.		Gymn.		I alt	
	1997	2000	1997	2000	1997	2000	1997	2000
Lav tillid	32	35	15	28	9	14	18	25
Middel tillid	52	51	64	62	71	71	62	63
Høj tillid	16	14	21	10	20	15	20	12
I alt	100	100	100	100	100	100	100	100
N	325	233	745	705	303	393	1373	1331

Det er bemærkelsesværdigt, men ikke særligt overraskende, at det største fald i tillid i udpræget grad er at finde blandt de danskere, der henholdsvis har 8.-10. klasse som uddannelsesmæssig baggrund og som er i alderskategorien 30-59 år, da der er et systematisk sammenfald mellem disse kategorier, idet en stor andel af de 30-59 årige netop har en skoleuddannelse, der er

afsluttet efter 8.-10. klasse. Der er en forholdsvis stor negativ korrelation mellem variablene alder og uddannelse, hvilket betyder, at der er en systematisk tendens til, at de yngre er højere uddannet end de ældre. Denne korrelation er en logisk konsekvens af uddannelsessystemets udvikling over tid, men forholdet mellem de to variable giver anledning til at undersøge, hvor god forklaringskraft de respektive variable har i forhold til graden af tillid til forskere. En regressionsanalyse viser, at den uddannelsesmæssige baggrund er en bedre forklaring på variansen i danskernes tillid til forskere end alder. Faktisk forholder det sig sådan, at viden om respondenternes alder ikke signifikant bidrager til at forklare variansen i danskernes tillid til forskere, hvis man allerede kender den uddannelsesmæssige baggrund. Den enkelte danskers uddannelse er mere afgørende end vedkommendes alder, med hensyn til at kunne forudsige hvilken grad af tillid vedkommende har til danske forskere. Det betyder ikke, at alder ikke isoleret set kan bidrage til at forudsige graden af tillid, men variabelen har en svagere forklaringskraft end uddannelse, og kan ikke i kombination med uddannelsesvariablen bidrage til at forudsige graden af tillid til forskere blandt danskerne.

Erfaring og tillid til forskere

Tabel 14 viser forholdet mellem danskernes personlige erfaring med forskning og tilliden til forskere. Intuitivt må man forvente, at et personligt kendskab til forskning og forskere gennem eget arbejde vil give en følelse af »familiaritet« mellem respondenterne og forskerstanden, og derfor give sig udslag i en større grad af tillid.

Tabel 14: Tillid til forskere, særskilt for erfaring med forskning; pct.

	Med erfaring		Uden erfaring		I alt	
	1997	2000	1997	2000	1997	2000
Lav tillid	13	17	18	27	18	25
Middel tillid	67	69	62	62	62	63
Høj tillid	20	14	20	11	20	12
I alt	100	100	100	100	100	100
N	180	203	1189	1124	1369	1327

Det forholder sig som forventet, at erfaring med forskning medfører en større grad af tillid til danske forskere. Sammenhængen er noget stærkere i 2000 end i 1997, hvor forskellen mellem 'de erfarne' og 'de uerfarne' var marginal. I 2000 er andelen af personer med 'lav tillid' 10 procentpoint højere blandt 'de uerfarne' end blandt 'de erfarne', mod kun 5 procentpoint i 1997. Samtidig er

andelen af personer, der udtrykker 'høj tillid' til forskere, faldet mere blandt de danskere, der ikke har personlig erfaring med forskning fra eget arbejde. Samlet set er tilliden faldet i begge grupper, men den er faldet mere blandt de danskere, der ikke selv har erfaring med forskning.

Sammenfatning

I perioden fra 1997 til 2000 har der været et fald i danskernes tillid til offentlige myndigheder og persongrupper, herunder også til forskere. Faldet i tillid til forskere er gennemgående i den danske befolkning, men særligt markant blandt de 30-59 årige, blandt personer med 8.-10. klasse som højeste skoleuddannelse og blandt de personer, der ikke har erfaring med forskning fra eget arbejde.

Mænd har generelt højere tillid til forskere end kvinder, højtuddannede har mere tillid end lavt uddannede, yngre har højere tillid end ældre og personer med egen erfaring for forskning udtrykker højere tillid end den del af befolkningen, der ikke har personlig erfaring med forskning fra eget arbejde.

Danskerne om forskningspolitiske prioriteringer

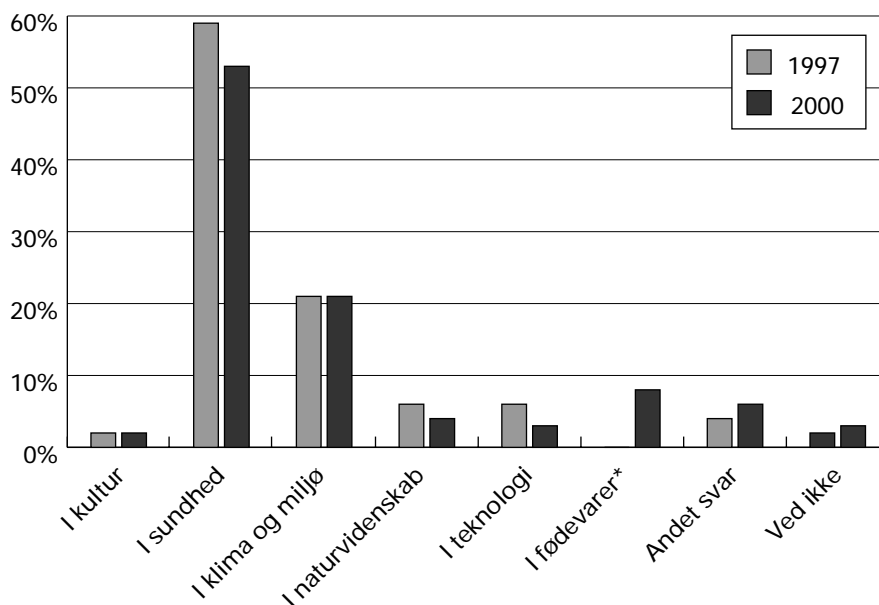
Hvad betragter danskerne som det allervigtigste forskningsområde? Og hvad er danskernes holdning til statens nuværende forbrug på forskning? Respondenterne er i 1997 og 2000 blevet bedt om at angive det forskningsområde blandt en række muligheder, som de betragter som det vigtigste for det danske samfund. Besvarelserne på dette spørgsmål, der kan indikere befolkningens holdning til fordeling af forskningsmidler mellem forskellige områder, bliver præsenteret i dette afsnit. Respondenterne har endvidere angivet, om de mener, at staten bruger for få, tilpas eller for mange penge på dansk forskning. Danskernes fordeling i forhold til dette spørgsmål, der udtrykker befolkningens holdning til det nuværende niveau for offentlig finansiering af forskning, bliver ligeledes præsenteret. Der bliver kommenteret på udviklingen i danskernes holdninger i perioden fra 1997 til 2000.

Det undersøges endvidere, hvilken sammenhæng der gør sig gældende mellem baggrundsvariablene og de mellemliggende variable på den ene side og danskernes holdninger på den anden. Analyserne viser, at både sociale forhold som køn, alder, uddannelse og erfaring med forskning og danskernes opfattelser af forskning og forskere har betydning for holdningerne til de forskningspolitiske spørgsmål. Der bliver i dette afsnit redegjort for de signifikante sammenhænge i både 1997 og 2000.

Hvilken forskning er vigtigst

Respondenterne er i både 1997 og 2000 blevet bedt om at vælge det forskningsområde, som de mener er det allervigtigste for det danske samfund, blandt en række forudbestemte forskningsområder. Af figur 5 fremgår det meget tydeligt, at sundhedsvidenskab er det forskningsområde, der af danskerne betragtes som det vigtigste for det danske samfund. Over halvdelen af respondenterne vælger 'forskning i sundhed' blandt de mulige forskningsområder både i 1997 og 2000. Der er et lille fald fra 59 til 53 pct. over den treårige periode, men det forstyrrer ikke det generelle indtryk, at sundhedsvidenskab opfattes som særdeles vigtigt blandt danskerne. Det er tidligere blevet vist, at danskernes interesse for forskning i udpræget grad er orienteret mod det sundhedsvidenskabelige område, og at associationerne til forskning og videnskab i høj grad drejer sig om medicinsk forskning. På baggrund af disse resultater er det ikke overraskende, at danskerne prioriterer 'forskning i sundhed' meget højt blandt forskellige forskningsområder.

Figur 5: Hvilken slags forskning er allervigtigst; pct.

* Kategorien 'I fødevarer' optræder ikke i 1997-undersøgelsen.

'Forskning i klima og miljø' er den kategori, der prioriteres næsthøjest i både 1997 og 2000. I begge undersøgelser angiver 21 pct. af respondenterne, at dette forskningsområde er det vigtigste for det danske samfund. Kategorien 'forskning i fødevarer', der ikke optrådte i 1997-undersøgelsen, får i 2000 en ganske stor tilslutning på 8 pct. Der er en tendens til, at det er de samme grupper i befolkningen, der prioriterer 'forskning i sundhed' og 'forskning i fødevarer' højt, hvilket kan begrunde det lille fald i kategorien 'forskning i sundhed', idet der er tale om en forskydning i retning af 'forskning i fødevarer' inden for en bredere generel bekymring for sundhed. I øvrigt er det generelle indtryk, at der er begrænsede forskydninger mellem de forskellige angivne forskningsområder, med hensyn til, hvilken der betragtes som den vigtigste blandt den danske befolkning.

Forskelle i prioritering af forskningsområder

I det efterfølgende vil det blive nærmere undersøgt, hvilke grupper af danskere der finder, at 'forskning i sundhed' er det allervigtigste for det danske samfund. Når der vil blive lagt særligt vægt på dette område, er det en konsekvens af, at forskning i sundhed står langt fremme i danskernes bevidsthed og i forhold til deres interesselikendegivelser. Derudover vil der blive rede-

gjort for kønsforskelle med hensyn til de forskningsområder, der opfattes som vigtige for det danske samfund, og for betydningen af associationer til forskning for prioritering af vigtigste forskningsområde.

Forskning i sundhed

Tabel 15 viser andelen af respondenter, der angiver at 'forskning i sundhed' er vigtigst for det danske samfund, opdelt på alder, skoleuddannelse, erfaring, interesse og forventning. Disse variable har signifikant betydning for danskernes holdning til, hvilket forskningsområde der er vigtigst for samfundet. For hver gruppe er det anført, hvor stor en andel der mener, at 'forskning i sundhed' er allervigtigst, for både 1997 og 2000. Det er endvidere anført, hvilken udvikling der har været i perioden fra 1997 til 2000, idet differencen i procentpoint er udregnet i tabellens sidste kolonne.

Tabel 15: Forskning i sundhed er allervigtigst; pct.

		1997	2000	Difference
Alder	16-29 år	56	57	1
	30-59 år	57	51	-6
	60-85 år	67	57	-10
Skoleuddannelse	Gymn.	44	47	3
	8.-10. kl.	59	55	-4
	7. kl.	73	59	-14
Erfaring med forskning	Med erfaring	42	44	2
	Uden erfaring	62	55	-7
Interesse for forskning	Meget interesseret	46	43	-3
	Noget interesseret	57	55	-2
	Lidt interesseret	67	59	-8
	Slet ikke interesseret	69	57	-12
Forventninger til forskning	Sikker viden	56	53	-3
	Sikker viden og ny usikkerhed	66	57	-9
	Ny usikkerhed	69	60	-9
I alt		59	53	-6

Hvis man som udgangspunkt koncentrerer sig om tallene fra 1997, kan man se, at der inden for hver variabel er en sammenhæng mellem de respektive grupper inden for variabelen og prioriteringen af 'forskning i sundhed', hvor den nederst anførte gruppe prioriterer forskning i sundhed højest, og den øverst anførte gruppe prioriterer forskning i sundhed lavest. De ældre prioriterer således forskning i sundhed højere end de yngre; de lavest uddannede

prioriterer forskning i sundhed højere end de højest uddannede; personer uden erfaring med forskning fra arbejdspladsen prioriterer forskning i sundhed højere end dem med egen erfaring; personer uden interesse for forskning prioriterer området højere end dem med stor interesse; og endeligt prioriterer personer med skeptiske forventninger til forskning området højere end de personer, der har optimistiske forventninger til forskning.

De tre baggrundsvariable og de to mellemliggende variable er således udslagsgivende med hensyn til, i hvilken grad danskerne i 1997 gav udtryk for den holdning, at 'forskning i sundhed' er det allervigtigste forskningsområde for det danske samfund. 'Uddannelse', 'erfaring med forskning' og 'interesse for forskning' er de variable, hvor der kan konstateres den tydeligste sammenhæng til prioriteringen af forskning i sundhed, hvor variablene 'alder' og 'forventninger til forskning' er mindre afgørende, idet der er relativt kortere afstand mellem procenttallene for de enkelte grupper inden for disse variable.

Der kan inden for de fleste grupper af danskere konstateres et fald i den andel, der mener, at forskning i sundhed er det allervigtigste for det danske samfund. Dette resultat fremgår af tabellens sidste kolonne, hvor ændringen i procentpoint inden for de respektive grupper er angivet. Det er iøjnefaldende, at det helt konsekvent er inden for de grupper, der i 1997 prioriterede forskning i sundhed højest, at man kan konstatere det største fald over den treårige periode. Det er således blandt de ældre, de lavest uddannede, dem uden personlig erfaring med forskning, dem der udtrykker beskeden interesse for forskning og dem med skeptiske forventninger til forskningen, at man oplever det mest markante fald i den andel, der har den holdning, at 'forskning i sundhed' er det vigtigste for det danske samfund.

Denne udvikling betyder, at forskellen mellem de respektive grupper inden for variablene tenderer mod at udlignes. I 2000 er der dermed en mere homogen fordeling mellem grupperne i forhold til, hvor stor en andel af danskerne, der prioriterer forskning i sundhed højest. Forskellen mellem de højtuddannede og de lavest uddannede var i 1997 hele 29 procentpoint mod kun 12 i 2000. Tilsvarende var forskellen mellem de 'meget interesserede' og de 'slet ikke interesserede' i 1997 23 procentpoint, hvor den i 2000 er nede på 14. Konklusionen på baggrund af denne udvikling er, at de sociale baggrundsvariable og de mellemliggende perceptionsvariable over tid spiller en mindre rolle i forhold til danskernes prioritering af det specifikke forskningsområde, der er blevet undersøgt her.

Køn og prioritering af forskningsområder

Kvinder prioriterer forskning i sundhed højere end mænd. I både 1997 og 2000 er andelen af kvinder, der har den holdning, at forskning i sundhed er den vigtigste forskning for samfundet, højere end andelen af mænd med den samme opfattelse. I tabel 16 vises sammenhængen mellem køn og prioritering af forskningsområder.

Tabel 16: Hvilken forskning er allervigtigst, særskilt for køn; pct.

	Mænd		Kvinder		I alt	
	1997	2000	1997	2000	1997	2000
I kultur	2	2	2	3	2	2
I sundhed	55	46	63	61	59	53
I klima og miljø	23	24	19	17	21	21
I naturvidenskab	6	5	5	3	6	4
I teknologi	10	5	2	0	6	3
I fødevarer*		7		9		8
Andet svar	3	9	7	4	4	6
Ved ikke	1	2	2	3	2	3
I alt	100	100	100	100	100	100
N	704	685	691	707	1395	1392

* Kategorien 'I fødevarer' optræder ikke i 1997-undersøgelsen.

Variablen køn skiller sig ud fra de øvrige forklarende variable derved, at forskellen mellem grupperne i forhold til prioritering af 'forskning i sundhed' er blevet større over den treårige periode, hvor det gør sig gældende for alle de andre variable, at forskellen mellem grupperne er blevet mindre over tid. Kvinderne var i 1997 mere opmærksomme på at prioritere forskning i sundhed end mændene, og denne forskel mellem kønnene er ikke aftaget - men er tværtimod blevet stærkere - fra 1997 til 2000. Forskellen mellem andelen af kvinder og mænd, der prioriterede forskning i sundhed højest, var i 1997 otte procentpoint, men er steget til 15 procentpoint i 2000.

Der er med hensyn til andre forskningsområder ikke overvældende forskelle mellem mænd og kvinder. Mænd er i højere grad end kvinder af den opfattelse, at 'forskning i teknologi' og 'forskning i klima og miljø' er det vigtigste for det danske samfund. Den relativt høje andel af mænd, der afgiver et 'andet svar' på spørgsmålet i 2000, skyldes til dels, at kategorierne 'forskning i IT' og 'forskning i moderne bioteknologi' er indføjet her, og selv om disse kategorier har relativt lav tilslutning, er der dog en overvægt af mænd, der indplacerer sig her.

Associationer til forskning og prioritering af forskningsområder

Der er sammenhæng mellem danskernes associationer til forskning og deres holdning til hvilket forskningsområde, der er vigtigst for det danske samfund. 61 pct. af de respondenter, der forbinder ord som forskning og videnskab med 'medicinsk forskning' mener, at 'forskning i sundhed' er det vigtigste, mod 43 pct. af de respondenter, der ikke havde associationer i retning af 'medicinsk forskning' i 2000. Tilsvarende mener 8 pct. af de respondenter, der på et åbent spørgsmål forbinder forskning med 'teknologisk udvikling', at 'forskning i teknologi' er det vigtigste for det danske samfund, mod kun 2 pct. af den øvrige befolkning. På samme måde er der meget klar sammenhæng mellem associationer i retning af 'humanistisk forskning' og prioritering af 'forskning i kultur' og mellem associationer i retning af 'miljøforskning' og prioritering af 'forskning i klima og miljø'.

Sammenhængen mellem associationer til forskning på den ene side, og holdningen til hvilken forskning der er vigtigst for det danske samfund på den anden, var også tydelig i 1997. For eksempel mente 34 pct. af de respondenter, der i 1997 associerede forskning til 'miljøforskning', at 'forskning i klima og miljø' er det vigtigste for det danske samfund, mod kun 21 pct. af de øvrige respondenter.

Resultaterne viser, at der er en tendens til, at danskerne prioriterer de forskningsområder højt, der ligger langt fremme i bevidstheden. Det er ikke overraskende, at der er et sammenfald mellem associationer, der uprovokeret indikerer hvad danskernes opmærksomhed er rettet mod, og prioriteringen mellem en række af forskningsområder.

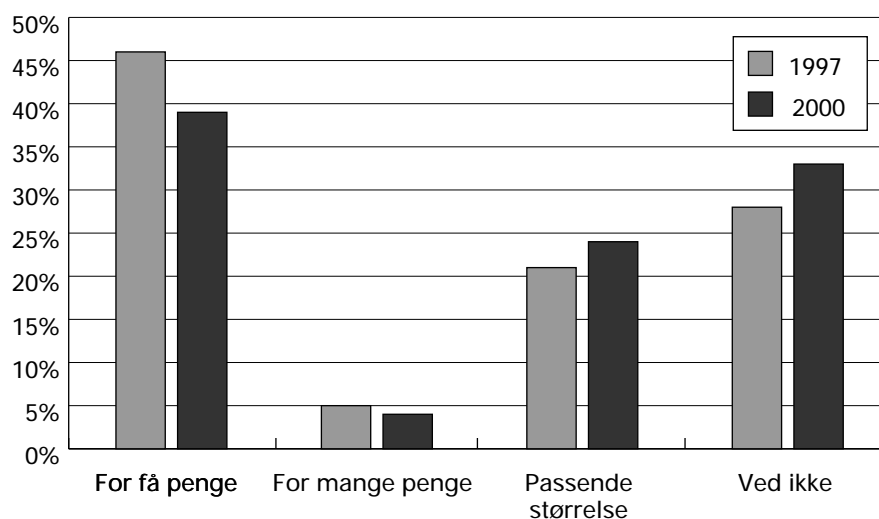
Penge til forskning

I det foregående blev der redegjort for, hvilke forskningsområder der af danskerne opfattes som centrale for det danske samfund. Prioriteringen af de respektive områder kan indikere, hvordan befolkningens holdning til fordelingen af midler mellem forskellige forskningsområder var i henholdsvis 1997 og 2000. Resultaterne viser, at der i befolkningen ikke har været en markant forskydning med hensyn til holdningen til vægtning mellem forskellige forskningsområder.

Det foregående afsnit siger dog intet substantielt om danskernes holdning til, i hvilken grad forskningen som helhed bør tilføres flere midler. Danskernes vurdering af hvilke forskningsområder, der er vigtige, og dermed prioriteringsværdige, giver en horisontal indikation af danskernes holdninger til forsk-

ningspolitikken, idet vurderingerne angiver, hvordan forskningsmidler bør fordeles mellem forskningsområder, på et givet finansieringsniveau. I dette afsnit fremlægges resultater, der giver en vertikal indikation af danskernes holdninger til forskningspolitikken, idet det undersøges, hvilket finansieringsniveau for forskningen, der efter danskernes opfattelse skal stræbes mod. I nedenstående figur 6 er det illustreret, hvor stor en andel af befolkningen der i 1997 og 2000 mente, at den danske stat bruger henholdsvis 'for få', 'for mange' eller 'passende' penge til forskning i Danmark.

Figur 6: Penge til dansk forskning; pct.

Som det fremgår af figuren, er en stor andel af danskerne af den opfattelse, at staten bruger for få penge på dansk forskning. I 1997 drejede det sig om 46 pct. af danskerne, men der kan konstateres et fald over den treårige periode, således at 39 pct. af danskerne i 2000 havde den holdning, at der bruges for få penge på forskning.

En ganske beskedne andel af danskerne mener, at den offentlige finansiering af forskning bør reduceres. 5 pct. svarede i 1997, at den danske stat bruger 'for mange penge' på forskning, og der kan konstateres et marginalt fald over den treårige periode på ét procentpoint til 4 pct. i 2000.

Den samlede andel af danskere, der ønsker forskningspolitiske tiltag i retning af henholdsvis reduceret eller forøget offentlig finansiering af forskning, er således samlet faldet 8 procentpoint fra 1997 til 2000. Omvendt er andelen af

danskere, der er af den opfattelse, at det nuværende niveau for offentlig finansiering af forskning er passende, eller som ikke ved, hvordan de skal besvare spørgsmålet, steget. Det er bemærkelsesværdigt, at 'ved ikke' andelen i 2000 nærmer sig en tredjedel af samtlige respondenter på dette spørgsmål. Andelen af 'ved ikke' svar har i undersøgelsens øvrige spørgsmål været meget lav og tilmed lavere i 2000 end i 1997. Spørgsmålet om statens finansiering af forskning finder danskerne tilsyneladende ganske vanskeligt at forholde sig til.

Sociale baggrundsvariable og holdning til forbruget af penge på forskning

Dette afsnit undersøger sammenhængen mellem de fire sociale baggrundsvariable og danskernes holdning til, om den danske stat bruger for få, passende eller for mange penge på forskning. I alle tabeller er der anført tal fra både 1997- og 2000-undersøgelsen.

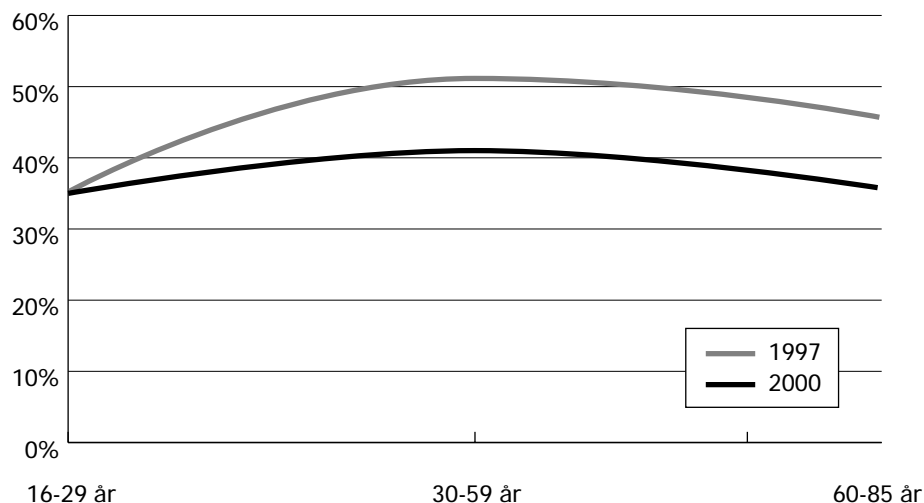
Tabel 17: Forbruget af penge på dansk forskning, særskilt for køn; pct.

	Mænd		Kvinder		I alt	
	1997	2000	1997	2000	1997	2000
For få penge	52	42	41	35	46	39
For mange penge	5	6	4	4	5	4
Passende størrelse	21	26	21	21	21	24
Ved ikke	22	26	34	40	28	33
I alt	100	100	100	100	100	100
N	705	689	692	707	1397	1396

Tabel 17 viser forskellen mellem mænd og kvinder med hensyn til deres opfattelse af forbruget af penge på forskning. Mænd er i højere grad end kvinder af den opfattelse, at staten bruger 'for få penge' på forskning både i 1997 og 2000, men faldet i denne kategori gælder både mænd og kvinder. Kvinder vælger i højere grad end mændene kategorien 'ved ikke'. Der er nogenlunde samme balance mellem mænds og kvinders holdning til dette spørgsmål i de to separate undersøgelser, dog med en svag tendens til, at mændene i højere grad end kvinderne vælger midterkategorien 'passende størrelse' i stedet for kategorien 'for få penge'.

Der er begrænset forskel mellem mænd og kvinder i forhold til holdningen til statens forbrug på forskning. Det samme gør sig gældende for forskellige alderstrin, hvor forskellen er forsvindende, specielt i 2000.

Figur 7: For få penge til forskning, særskilt for alder; pct.

Figur 7 illustrerer andelen af danskere på forskellige alderstrin, der mener, at staten bør bruge flere penge på forskning. Der er i 1997 tale om en svag kurve-lineær sammenhæng, hvor den midterste alderskategori i højere grad end de unge og ældre er af den opfattelse, at staten bruger for få penge på forskning. I 2000 er kurven dog næsten vandret, hvilket illustrerer, at forskellen mellem grupperne tenderer mod at udlignes.

Hvor alder og køn er relativt svage forklaringsvariable i forhold til danskernes vurdering af det offentlige forbrug på forskning, er skoleuddannelse mere afgørende. Tabel 18 viser sammenhængen mellem uddannelse og holdningen til forbruget på forskning.

Tabel 18: Forbruget af penge på dansk forskning, særskilt for skoleuddannelse; pct.

	7. kl.		8.-10. kl.		Gymn.		I alt	
	1997	2000	1997	2000	1997	2000	1997	2000
For få penge	37	33	47	36	53	48	46	39
For mange penge	9	8	4	5	3	2	5	4
Passende størrelse	26	27	19	24	20	20	21	24
Ved ikke	28	32	30	35	24	30	28	33
I alt	100	100	100	100	100	100	100	100
N	335	258	752	727	304	401	1391	1386

Der er en klar tendens til - i både 1997 og 2000 - at højere uddannelse medfører en større villighed til at forøge det offentlige forbrug på forskning. De gymnasialt uddannede scorer højere end de to andre uddannelsesgrupper på kategorien 'for få penge' og lavere på kategorien 'for mange penge'. Der kan konstateres et fald i alle grupper i kategorien 'for få penge', hvor de danskere, der har 8.-10. klasse som skoleuddannelse dog skiller sig noget ud, idet der i denne gruppe kan konstateres et tydeligt fald på 11 procentpoint i kategorien 'for få penge' over den treårige periode. Denne uddannelsesgruppe er tydeligvis blevet noget mere moderate i deres holdning til det offentlige forbrug på forskning end de to andre grupper.

Tabel 19: Forbruget af penge på dansk forskning, særskilt for erfaring med forskning; pct.

	Med erfaring		Uden erfaring		I alt	
	1997	2000	1997	2000	1997	2000
For få penge	61	49	44	37	46	39
For mange penge	2	2	5	5	5	4
Passende størrelse	11	24	22	24	21	24
Ved ikke	26	25	29	34	28	33
I alt	100	100	100	100	100	100
N	181	206	1206	1175	1387	1381

Den sidste af de fire forklarende baggrundsvariable er 'erfaring med forskning', der drejer sig om, om respondenterne har haft personlig erfaring med forskning, i den forstand, at vedkommende har haft arbejde i en virksomhed eller institution, der beskæftiger sig med forskning. Tabel 19 viser, at det har ganske stor betydning for holdningen til det offentlige forbrug på forskning, om man har personlig erfaring med forskning. Danskere med egen erfaring er i højere grad end andre tilbøjelige til at mene, at den danske forskning skal tilføres flere midler fra staten. Sammenhængen gør sig gældende i både 1997 og 2000, men der er mindre forskel mellem »de erfarne« og »de uerfarne« i 2000. Det skyldes, at andelen af de personer, der har egen erfaring med forskning, som har den opfattelse, at staten bruger 'for få penge' på forskning, er faldet betydeligt i løbet af de tre år, fra 61 pct. i 1997 til 49 pct. i 2000. Faldet i samme kategori blandt danskere uden personlig erfaring med forskning er mindre. Variablen 'erfaring med forskning' har samlet set mistet en del af sin forklaringskraft i forhold til danskernes holdning til omfanget af statens forbrug på forskning i perioden fra 1997 til 2000.

Mellemliggende variable og holdningen til forbruget af penge på forskning

Det foregående afsnit afprøvede sammenhængen mellem de sociale baggrundsvariable og holdningen til statens forbrug på forskning. Det blev vist, at 'uddannelse' og 'erfaring med forskning' er de variable, der har den tydeligste konsekvens for danskernes opfattelse af statens subsidiering af dansk forskning. De højtuddannede og personer med egen erfaring med forskning er de grupper i befolkningen, der i videst udstrækning er tilhængere af forskningspolitiske tiltag, der sikrer forskningen bedre økonomiske betingelser gennem statslig finansiering.

I dette afsnit undersøges sammenhængen mellem de mellemliggende variable 'interesse for forskning', 'tillid til forskere' og 'forventninger til forskning' og holdningen til omfanget af den statslige finansiering af forskning. Der er ikke væsentlig sammenhæng mellem variablen 'associationer til forskning' og holdningen til det offentlige forbrug på forskning. Respondenternes umiddelbare associationer til begreber som forskning og videnskab har betydning for, hvilket forskningsområde der opfattes som det vigtigste, men de er ikke afgørende for holdningen til, om forskningen som helhed skal have flere eller færre offentlige midler til rådighed.

Tabel 20 viser, at opfattelsen af, om der bliver brugt for få penge på dansk forskning, hænger sammen med interessen for forskning. Jo større interesse man har for forskning, desto mere er man tilbøjelig til at mene, at der bliver brugt for få penge på dansk forskning. Omvendt er andelen af danskere, der mener, at der bliver brugt for mange penge på dansk forskning, højere blandt de mindst interesserede end blandt de meget interesserede.

Tabel 20: Forbruget af penge på dansk forskning, særskilt for interesse; pct.

	Meget interesseret		Noget interesseret		Lidt interesseret		Slet ikke interesseret	
	1997	2000	1997	2000	1997	2000	1997	2000
For få penge	69	60	49	37	38	25	23	15
For mange penge	3	2	3	2	6	9	10	22
Passende størrelse	12	19	20	25	24	26	24	22
Ved ikke	16	19	28	36	32	40	43	41
I alt	100	100	100	100	100	100	100	100
N	269	328	524	705	452	296	134	60

Der er ingen markante forskydninger i balancen mellem de respektive interesse-niveauer med hensyn til holdning til offentligt forbrug på forskning fra 1997 til 2000. Der er et gennemgående fald i den andel af befolkningen, der er af den opfattelse, at staten bruger for få penge på forskning. I forhold til kategorien 'for mange penge' skiller de 'slet ikke interesserede' sig ud, idet der kan konstateres mere end en fordobling i denne celle. 22 pct. af de personer, der slet ikke er interesserede i forskning, mener i 2000, at staten bruger for mange penge på forskning, mod 10 pct. i 1997. Der er tale om relativt få respondenter i absolutte tal, da den samlede andel af danskere, der slet ikke er interesserede i forskning, er lav i 2000, men ikke desto mindre er det en stor procentuel stigning på bare tre år. Hvis man ser bort fra de 'slet ikke interesserede' er udviklingen ensartet inden for de øvrige grupper.

Tabel 21 viser sammenhængen mellem tillid til forskere og holdningen til statens brug af penge på forskning.

Tabel 21: Forbruget af penge på dansk forskning, særskilt for tillid til forskere; pct.

	Lav tillid		Middel tillid		Høj tillid		I alt	
	1997	2000	1997	2000	1997	2000	1997	2000
For få penge	30	27	46	43	60	48	46	39
For mange penge	13	9	3	3	2	3	5	4
Passende størrelse	23	23	21	26	19	21	21	24
Ved ikke	34	41	30	28	19	28	28	33
I alt	100	100	100	100	100	100	100	100
N	244	337	863	844	288	160	1395	1341

Tabellen viser, at der i 1997 var en klar sammenhæng mellem tillid til forskere og holdningen til statens pengeforbrug på dansk forskning. Af de respondenter, der udtrykte høj tillid til forskere mente 60 pct., at staten brugte for få penge på forskning, mod kun 30 pct. af de respondenter, der gav udtryk for lav tillid til danske forskere. Omvendt var det i højere grad personer med lav tillid til forskere, der var tilhængere af at bruge mindre penge på forskning.

I 2000 gør der sig den samme sammenhæng gældende, men den er noget svagere end i 1997. Der kan konstateres en udligning mellem de forskellige grupperinger på tillidsskalaen, i den forstand, at holdningen til det offentlige forbrug på forskning blandt danskerne er blevet mere ensartet mellem de respektive grupper. Tilliden til forskerne spiller stadig en rolle i forhold til

danskernes vurdering af statens finansiering af forskning, men den er mindre afgørende i 2000 end i 1997.

Hvad angår den sidste mellemliggende variabel - forventninger til forskning - kan det ligeledes konstateres, at der er en systematisk sammenhæng mellem en respondents forventninger til forskning og vedkommendes holdning til det forskningspolitiske spørgsmål, om staten bruger for mange, for få eller passende penge på den danske forskning. Tabel 22 viser sammenhængen.

Tabel 22: Forbruget af penge på dansk forskning, særskilt for forventninger til forskning; pct.

	Sikker viden		Sikker viden/ ny usikkerhed		Ny usikkerhed		I alt	
	1997	2000	1997	2000	1997	2000	1997	2000
For få penge	52	47	47	39	34	24	46	39
For mange penge	2	3	4	3	17	24	5	4
Passende størrelse	27	24	19	25	16	26	21	24
Ved ikke	19	26	30	33	33	26	28	33
I alt	100	100	100	100	100	100	100	100
N	287	235	928	995	58	72	1273	1302

Som det fremgår af tabellen, er »optimisterne«, der forventer at forskning fører til 'sikker viden' mest tilbøjelige til at have den holdning, at staten bruger for få penge på forskning. Omvendt er »skeptikerne«, der forventer at forskning fører til 'ny usikkerhed' mere tilbøjelige til at mene, at staten bruger for mange penge på forskning. Den gruppe af danskere, man med nogen ret kan kalde »realisterne«, der forventer at forskning fører til både 'sikker viden og ny usikkerhed', placerer sig som midtergruppe med hensyn til det forskningspolitiske spørgsmål om statens forbrug på forskning.

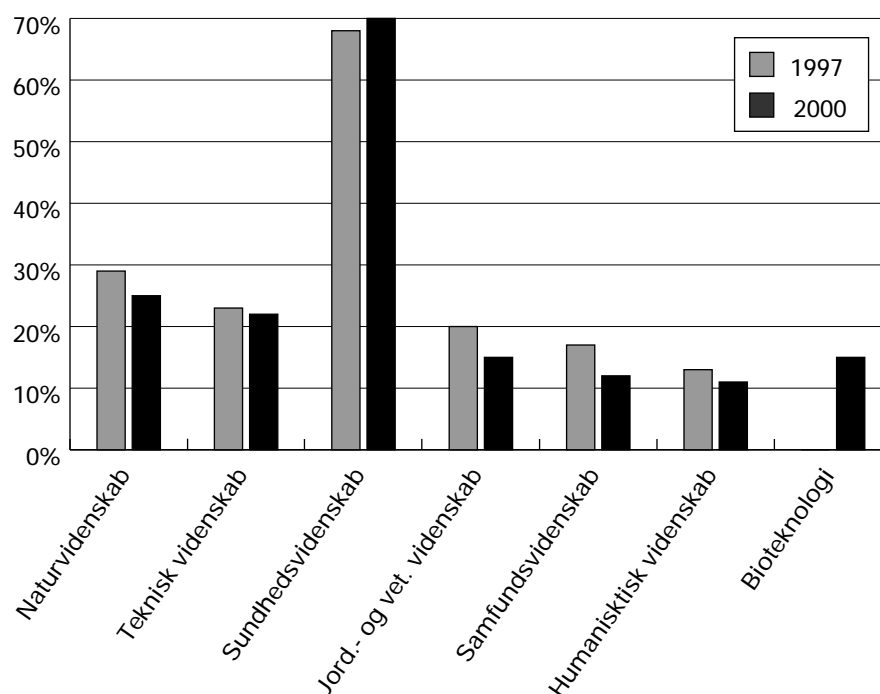
Variablen 'forventninger til forskning' synes at være styrket som forklarende variabel i denne sammenhæng i perioden fra 1997 til 2000. Der kan konstateres en større polarisering mellem »optimister« og »skeptikere« med hensyn til de respektive gruppers holdning til omfanget af statens forbrug på forskning. Der er for alle tre grupper et fald i den andel, der mener, at staten bruger for få penge på forskning, men faldet er størst blandt skeptikerne - der i forvejen lå lavest - hvilket betyder, at forskellen mellem grupperne er forøget. Det samme billede tegner sig for kategorien 'for mange penge', hvor der tilsvarende er en polarisering mellem grupperne.

Hvilke forskningsområder bruger staten for få penge på

De respondenter, der var af den opfattelse, at staten bruger for få penge på forskning, blev efterfølgende spurgt, hvilke forskningsområder de tænkte på i den forbindelse. Som afslutning på dette afsnit skal reaktionen på dette spørgsmål præsenteres. Respondenternes fordeling på spørgsmålet er illustreret i figur 8 nedenfor. Procentsatserne summerer ikke til 100, da det har været muligt at angive mere end ét forskningsområde, som staten bruger for få penge på.

Figur 8: Hvilke forskningsområder bruges for få penge på; pct.

* Kategorien 'Bioteknologi' optræder ikke i 1997-undersøgelsen.

Figur 8 cementerer det gennemgående indtryk på baggrund af de to undersøgelser i 1997 og 2000, at sundhedsvidenskabelig forskning betragtes som særdeles central af danskerne. 70 pct. af respondenterne nævner 'sundhedsvidenskab' - eller et forskningsområde inden for det sundhedsvidenskabelige hovedområde - i forbindelse med vurderingen af, hvilke forskningsområder staten bruger for få penge på. Som det eneste faglige hovedområde har sundhedsvidenskab en lille stigning i forhold til dette spørgsmål fra 1997 til 2000.

Hvor danskernes associationer til forskning ikke er afgørende for holdningen til det generelle offentlige forbrug på forskning, er der derimod ganske god sammenhæng mellem associationerne og holdningen til, hvilke forskningsområder der bør have flere penge. For eksempel mener 82 pct. af de respondenter, der har associationer i retning af 'medicinsk forskning' og samtidig har den opfattelse, at staten generelt bruger for få penge på forskning, at det netop er 'sundhedsvidenskab', der bruges for få penge på, mod kun 55 pct. af de der har andre associationer.

Hvad angår de øvrige hovedområder, er der en jævn fordeling af danskere, der ønsker, at staten forøger sin økonomiske støtte til disse områder. Det naturvidenskabelige hovedområde indtager pladsen efter sundhedsvidenskab, som det hovedområde danskerne næstmest ønsker tilført flere midler. Det lille fald fra 1997 til 2000 kan hænge sammen med, at kategorien 'bioteknologi' er tilføjet i 2000, og en del af de svar, der i 1997 ville være kategoriseret under 'naturvidenskab', er i 2000 blevet føjet ind under kategorien 'bioteknologi'. Der kan endvidere konstateres et lille fald fra 1997 til 2000 på alle de øvrige kategorier.

Sammenfatning

Danskernes holdninger til de forskningspolitiske spørgsmål om fordelingen af midler mellem forskningsområder og omfanget af statens forbrug på forskning er blevet undersøgt i 1997 og 2000. Danskernes vurdering af, hvilket forskningsområde der er allervigtigst for det danske samfund, indikerer hvilken ressourcefordeling mellem forskningsområder, der ønskes i befolkningen. Danskernes opfattelse af, hvorvidt statens forbrug på forskning er tilpas eller bør forøges / reduceres, giver et indtryk af, i hvilken grad forskningen som helhed bør opprioriteres politisk i det danske samfund.

'Forskning i sundhed' skiller sig markant ud fra øvrige forskningsområder, som et særdeles højt prioriteret område i den danske befolkning. Der er visse forskelle mellem befolkningsgrupper, idet de ældre, de lavest uddannede, folk uden personlig erfaring med forskning, folk med lav interesse for forskning og folk med skeptiske forventninger til forskning prioriterer 'forskning i sundhed' højere end andre. Der er dog en tendens til over perioden fra 1997 til 2000, at forskellen mellem disse grupper og andre bliver mindre. Kvinder er mere tilbøjelige til at prioritere 'forskning i sundhed' højere end mænd, og forskellen mellem kønnene er - i modsætning til det generelle billede - tiltaget fra 1997 til 2000. Der er en generel tendens til, at danskernes associationer til forskning præger opfattelsen af hvilket forskningsområde, der er vigtigst for det danske samfund og dermed forskningspolitisk prioriteringsværdigt.

Hvad angår omfanget af statens forbrug på forskning, er det overordnede indtryk, at danskerne ønsker at tilføre videnskaben flere midler. Der er dog en udvikling fra 1997 til 2000 i retning af, at dette ønske bliver modificeret, idet en større andel af befolkningen finder det offentlige forbrug på forskning 'passende', samtidig med, at en noget større andel af befolkningen giver udtryk for, at de ikke kan tage stilling til spørgsmålet.

De sociale baggrundsvariable 'skoleuddannelse' og 'erfaring med forskning' kan medvirke til at forklare hvilke grupper af befolkningen, der ønsker at sætte statens forbrug på forskning op. Det er især de højtuddannede og personer med erfaring for forskning, der er tilhængere af at tilføre forskningen flere offentlige midler. De mellemliggende variable 'interesse for forskning', 'tillid til forskere' og 'forventninger til forskning' giver de bedste forklaringer på, hvilke grupper i befolkningen, der har forskellige holdninger til spørgsmålet. Det er især de personer, der er meget interesseret i forskning, som har høj tillid til forskere og som har optimistiske forventninger til forskningen, der ønsker at styrke forskningens offentlige finansieringsgrundlag.

Konklusion

I denne rapport er der fremlagt resultater, der belyser udviklingen i danskernes opfattelse af og holdninger til forskning i perioden fra 1997 til 2000. Rapporten baserer sig på to omfattende interview-undersøgelser fra henholdsvis 1997 og 2000 med et repræsentativt udsnit af den danske befolkning. I det følgende gennemgås hovedkonklusionerne på baggrund af rapportens analyser.

Danskernes interesse for forskning er vokset betydeligt igennem den treårige periode. Andelen af danskere, der er 'meget interesseret' eller 'noget interesseret' i forskning, er steget fra 57 pct. i 1997 til 75 pct. i 2000. Interessen for forskning er i særdeleshed tiltaget blandt de grupper i befolkningen, der i 1997 gav udtryk for lav interesse for forskning. Denne udvikling betyder, at forskellene imellem forskellige befolkningsgruppers interesse for forskning tenderer mod at udlignes.

Der er særlig interesse omkring sundhedsvidenskabelig forskning, og det er kendetegnende, at danskernes associationer til begreber som 'forskning' og 'videnskab', i udpræget grad er orienteret mod 'medicinsk forskning'. I 2000 forbinder 56 pct. af befolkningen begrebet forskning med 'medicinsk forskning' mod kun 23 pct. i 1997. Der er en generel tendens til, at danskernes associationer til forskning er blevet mere nuancerede fra 1997 til 2000, og rettet mod specifikke forskningsområder snarere end mod brede definitioner på videnskabelig aktivitet. Kvinder forbinder i højere grad end mænd forskning med 'medicinsk forskning' og 'gensplejsning' og denne kønsforskel er stærkere i 2000 end i 1997.

Danskernes forventninger til forskning er blevet mere moderate i perioden fra 1997 til 2000. En mindre andel af befolkningen forventer i 2000, at forskning fører til 'sikker viden', hvorimod en større andel realistisk forventer, at forskning både fører til 'sikker viden og ny usikkerhed'. Mænd, ældre og de lavt uddannede er mest optimistiske i deres forventninger til forskning. Hvor forskellen mellem aldersgrupper synes at aftage over tid, tiltager forskellen mellem uddannelsesgrupper.

Tilliden til danske forskere er faldende i perioden fra 1997 til 2000. Tendensen til faldende tillid er særlig markant blandt de 30-59 årige og blandt personer, der har afsluttet deres skoleuddannelse efter 8.-10. klasse. Mænd, højtuddannede, yngre og personer med erfaring for forskning udtrykker den højeste tillid til forskere. Det er værd at bemærke, at den generelle tendens til faldende tillid blandt danskerne også slår igennem i forhold til andre offentlige persongrupper og myndigheder, såsom politi, domstole og politikere.

En meget stor andel af befolkningen vurderer, at 'forskning i sundhed' er allervigtigst for det danske samfund. Dette resultat gør sig gældende både i 1997 og 2000, og må betragtes som en naturlig følge af danskernes store interesse for det sundhedsvidenskabelige forskningsområde, og den stærke tendens til, at danskernes associationer til begreber som forskning og videnskab retter sig mod 'medicinsk forskning'. 'Forskning i klima og miljø' prioriteres også højt af danskerne. Danskernes fordeling med hensyn til, hvilket forskningsområde der betragtes som det allervigtigste for det danske samfund, indikerer befolkningens holdninger til prioriteringen af forskningsmidler. Det er særligt ældre, lavt uddannede, personer uden erfaring med forskning, personer med lav interesse for forskning og personer med skeptiske forventninger til forskning, der ønsker at opprioritere 'forskning i sundhed'. I perioden fra 1997 til 2000 er forskellen mellem disse grupper og øvrige grupper i befolkningen dog aftaget. Kvinder betragter i højere grad end mænd 'forskning i sundhed' som det vigtigste for det danske samfund, og denne forskel mellem kønnene er tiltaget fra 1997 til 2000.

Af begge undersøgelser fremgår det, at en stor andel af befolkningen har den holdning, at staten bruger for få penge på dansk forskning. En ganske lille andel mener, at staten bruger for mange penge på forskning. I perioden fra 1997 til 2000 kan der konstateres en bevægelse i retning af, at en større andel af befolkningen finder det offentlige forbrug på forskning passende, samtidig med, at en stigende andel ikke føler sig i stand til at vurdere spørgsmålet. Danskernes interesse for og forventninger til forskning og deres tillid til forskere har betydning for deres holdninger til det forskningspolitiske spørgsmål om statens forbrug på forskning. Ligeledes er de sociale forhold uddannelse og erfaring med forskning af betydning for danskernes holdninger. Det er særligt højtuddannede, personer med erfaring for forskning, personer med stor interesse for forskning, personer med høj tillid til forskere og optimistiske forventninger til forskningen, der ønsker at styrke forskningens offentlige finansieringsgrundlag. Forventninger til forskning er mere afgørende som forklaringsfaktor i 2000 end i 1997, hvorimod sammenhængen mellem tillid til forskere og holdningen til statens forbrug på forskning er svagere i 2000 end i 1997. Skoleuddannelse er den mest afgørende af de sociale forklaringsvariable i både 1997 og 2000.

Blandt de personer, der har den holdning, at staten bruger for få penge på forskning, giver 70 pct. udtryk for, at staten bruger for få penge på sundhedsvidenskabelige forskningsområder. Denne tilkendegivelse understøtter det gennemgående indtryk, at danskerne i udpræget grad ønsker at styrke den danske forskningsindsats på det sundhedsvidenskabelige område.

Metodiske bemærkninger

De to interviewundersøgelser, der ligger til grund for denne rapport, er gennemført af Socialforskningsinstituttet for Analyseinstitut for Forskning. Den første undersøgelse blev foretaget over en periode på 3-4 uger i oktober-november måned 1997. Den anden er foretaget i samme periode i 2000.

1397 danskere i alderen 16-85 år deltog i 1997-undersøgelsen. 1398 deltog i 2000. Stikprøverne er tilfældig udvalgt, og der er opnået en svarprocent på 70 i 1997 og 68 i 2000. Analyser af frafaldet viser, at der ikke er kønsmæssige, aldersmæssige eller geografiske skævheder imellem dem, der har besvaret skemaet og dem, der ikke har villet deltage. Der er derfor ikke foretaget nogen form for vægtning af de data, der er benyttet i analyserne.

Frafaldsanalysen viser endvidere for 1997, at der ikke er specielle grunde til, at folk ikke har ønsket at deltage. Langt hovedparten af nægterne gav standardbegrundelser som 'ikke tid', 'ikke noget for mig' eller lignende. Det var kun ganske få af nægterne, der gav begrundelser, der henviste til det vanskelige og komplekse ved forskning som emne.

Det skal bemærkes, at det i begge undersøgelser er blevet fremhævet overfor både interviewere og respondenter, at det er helt i orden at svare 'Ved ikke'. Derved er det forsøgt at minimere respondenternes oplevelse af at være presset til at besvare spørgsmål, eller til at give udtryk for holdninger, de i virkeligheden ikke har.

Der er anvendt fire baggrundsvariable i rapportens analyser; køn, alder, uddannelse og erfaring med forskning. Aldersvariablen er som hovedregel inddelt i tre kategorier; de unge på 16-29, en mellemkategori fra 30-59 og de ældre på 60-85. Denne kategorisering er foretaget på baggrund af en forventning om, at 30års-alderen og 60års-alderen er vigtige skillelinier i forhold til perceptions- og holdningsdannelse, hvilket understøttes af en række andre holdningsundersøgelser.

Uddannelsesvariablen er inddelt i tre kategorier efter højst afsluttede skoleuddannelse; 7. klasse, 8.-10. klasse og gymnasial skoleuddannelse. Flere undersøgelser viser, at det er disse kategorier af skoleuddannelse, der ofte gør den store forskel i forhold til holdninger. Det er her mange af de interessante skillelinier ligger. Skoleuddannelse hænger endvidere sammen med erhvervsuddannelse, da folk med høj skoleuddannelse ofte vil have en erhvervsuddannelse, der er længere end gennemsnittet.

Endelig er 'erfaring med forskning' medtaget som baggrundsvariabel, med henblik på at undersøge, om det, at man igennem sit arbejde har været i kontakt med forskning, er med til at forme ens opfattelse af og holdninger til forskning.

De fire mellemliggende variable, der omhandler respondenternes opfattelse af forskning og forskere, er 'interesse for forskning', 'associationer til forskning', 'forventninger til forskning' og 'tillid til forskere'. Interesse er målt på et lukket spørgsmål med fire kategorier fra 'meget interesseret' til 'slet ikke interesseret'. Spørgsmålet om associationer er formuleret åbent, og svarene er enten indplaceret i forkodede kategorier eller efterkodet. I denne rapport er de to kategorier 'bioteknologi' og 'gensplejsning' fra 2000-undersøgelsen sammenlagt, med henblik på at skabe den bedste sammenlignelighed med 1997-undersøgelsen, hvor kategorien 'bioteknologi' ikke indgår.

Variablen 'forventninger til forskning' er operationaliseret ved et lukket spørgsmål, der drejer sig om, hvorvidt forskning fører til 'sikker viden', 'ny usikkerhed' eller 'sikker viden samt ny usikkerhed'. Tiltro til, at forskning fører til 'sikker viden', er taget som udtryk for optimistiske forventninger, hvorimod 'ny usikkerhed' udtrykker pessimistiske forventninger til forskning.

Variablen 'tillid til forskere' er målt på en skala fra 0 til 10, der i dele af rapporten er samlet til kategorierne lav, middel og høj tillid. Respondentsvar fra 0-5 er kodet som lav tillid, 6-8 er kodet som middel tillid, mens 9 og 10 er kodet som høj tillid.

I rapporten indgår to holdningsvariable; 'vigtigste forskning' og 'penge til forskning'. Førstnævnte variabel udtrykker respondenternes holdning til prioriteringen mellem forskningsområder; den er operationaliseret ved et lukket spørgsmål, hvor respondenterne vælger det forskningsområde blandt en række mulige, der vurderes som det vigtigste for det danske samfund. I 2000-undersøgelsen indgår en ekstra kategori - 'forskning i fødevarer' - i forhold til 1997-undersøgelsen.

Den sidstnævnte holdningsvariabel 'penge til forskning' måler respondentens holdning til omfanget af det offentlige forbrug på forskning. Der måles på baggrund af et lukket spørgsmål, hvor respondenterne med kategorierne 'for mange penge', 'passende størrelse' og 'for få penge' kan vurdere statens forbrug af penge på dansk forskning.

Rapporten findes i elektronisk form på Analyseinstitut for Forsknings hjemmeside, hvor der også forefindes yderligere oplysninger om undersøgelsen.

Referencer

Siune, Karen og Thomas Vinther. 1998. *Folk og forskning - danskernes opfattelse af forskning*. Analyseinstitut for Forskning.

Siune, Karen og Thomas Vinther. 1998. *Folk og forskning - danskernes kilder til viden om forskning*. Analyseinstitut for Forskning.

Siune, Karen og Thomas Vinther. 1998. *Folk og forskning - danskerne om forskningspolitik*. Analyseinstitut for Forskning.